

วิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ ในโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 การปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนระหว่าง ครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ
- ส่วนที่ 2 การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่าง ครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ

เมื่อทางมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กนำเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในความดูแลเข้ามารับการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนวัดหลักสี่ร่วมกับเด็กปกติทั่วไป ทำให้เด็กเร่ร่อนต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน โดยเฉพาะ ครู เป็นบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน ทั้งในด้านการเรียนการสอน ด้านสังคม ที่ครูมีคือนักเรียนที่เป็นเด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดทางทฤษฎี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ

ในการเรียนการสอน พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกทั้งท่าทางและวาจา จัดเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในขณะที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้น ในการสังเกตพฤติกรรมพบว่า

1. พฤติกรรมการสอนของครูที่มีต่อเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ

1.1 เทคนิควิธีการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีเทคนิควิธีสอนแบบบรรยาย อภิปราย สกตวออย่างสาธิตวิธีทำ ชักถาม และฝึกทำแบบฝึกหัด และในบางชั่วโมง ครูมีเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ โดยนำมาผสมผสานกันเพื่อเป็นขั้นตอนในการนำเข้าสู่บทเรียน ในรูปแบบการสอน การแสดงบทบาทสมมติ บทบาทตามสถานการณ์จำลอง ร้องเพลง แสดงท่าทางประกอบเพลง และเกม ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเรียนร่วมกันทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งครูมีการเตรียม

กิจกรรมและสื่อการสอน ประเภท บัตรคำ รูปภาพ แผนภูมิที่ครูจัดเตรียมไว้แล้ว เป็นสื่อการสอนแบบสำเร็จรูปที่ครูนำมาใช้หลายครั้ง หรือเป็นสื่อการสอนที่ครูจัดทำขึ้นเอง แต่มีสภาพแข็งแรง สามารถใช้ได้เป็นระยะเวลาาน มีการจัดทำสื่อการสอนชิ้นใหม่ขึ้นเพียง 1 - 2 ชิ้น ซึ่งส่วนใหญ่สื่อที่ครูจัดทำขึ้นใหม่เป็นสื่อประเภทรูปภาพและบัตรคำ โดยจัดบนป้ายนิเทศบนผนังของห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน จาสะกุ่ม (2533) ที่พบว่า ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ทำสื่อการสอนเป็นสื่อประเภทรูปภาพและบัตรคำ เพราะหาวัสดุได้ง่าย นอกจากนี้ ครูหลายท่าน บอกว่า ปัจจุบันนี้มีสื่อการสอนแบบสำเร็จรูป แบบเป็นรูปภาพ ไม่ต้องวาดรูปเอง หรือเป็นบัตรคำ ไม่ต้องเขียนเองอีกด้วย หาซื้อนำมาใช้ได้ทันที มีความแข็งแรง ทนทาน สามารถเก็บไว้ใช้ได้นาน โดยครูมีการจัดเก็บสื่อการสอนใส่ซอง หรือใส่กล่องเก็บไว้บริเวณชั้นวางหนังสือหลังห้อง หรือข้างห้องเรียน และพบว่า ในบางของการทำสื่อการสอน ครูจะออกค่าใช้จ่ายเอง ไม่เบิกกับทางโรงเรียนเพราะเป็นเรื่องยุ่งยาก สำหรับสื่อการสอนที่ทางโรงเรียนจัดไว้ให้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครู เป็นประเภท รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ ที่มีขนาดใหญ่ ชุดการสอน หรืออุปกรณ์ที่มีราคาแพง ประเภท เครื่องชั่ง ควง วัด สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งครูขอซื้อมาใช้เป็นครั้งคราวที่โรงเรียนเนื้อหาในบทเรียน ไม่ได้ขอซื้อมาใช้ประจำ เมื่อใช้เสร็จต้องนำไปคืนห้องสื่อ หรือ บางครั้งครูไปขอซื้อ แต่ไม่มีให้ซื้อเนื่องจากครูท่านอื่นขอซื้อไปก่อนแล้ว จึงทำให้ครูไม่ค่อยไปใช้บริการสื่อที่ทางโรงเรียนจัดไว้ให้ ทำให้ครูใช้เฉพาะสื่อการสอนที่พอจะหาเองได้ และในบางวิชา ครูไม่ใช้สื่อการสอน แต่สอนโดยใช้การบรรยายเพียงอย่างเดียว จากนั้นจึงสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและการบ้าน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู พบว่า เมื่อครูนำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ ทำให้ครูต้องมีการเตรียมตัวในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน ตามขั้นตอนของกิจกรรมในบทเรียนนั้น เริ่มต้นจากการนำเข้าสู่บทเรียนโดยชวนนักเรียนอาสาสมัคร หรือ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อแสดงบทบาทสมมุติ บทบาทตามสถานการณ์จำลอง ร้องเพลง และแสดงท่าประกอบเพลง หรือ เล่นเกม จากนั้นจึงเข้าสู่บทเรียน โดยครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายสบทเรียนให้นักเรียนฟังเป็นหลัก และมีการอภิปราย อธิบาย สกตัวอย่างเพื่อสาธิต และซักถาม เพื่อให้นักเรียนเพิ่มความเข้าใจยิ่งขึ้น แล้วจึงให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อเป็นการวัดผลทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ ชีระ รุญเจริญ (อ้างถึงใน ลาวัลย์ ดัชนีสุกฮ้างค์, 2537) ที่ได้กล่าวถึง

กิจกรรมการเรียนการสอนว่า ควรมีการอภิปราย การแบ่งกลุ่ม การจัดประสบการณ์สมมติ การสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง

เวลาในการสอน พบว่า ครูประจำชั้นทำการสอนเกือบทุกวิชา ทำให้ครูต้องสอนชั่วโมงติดกันเกือบตลอดทั้งวัน ครูจึงไม่ปล่อยชั้นเรียนทิ้งไว้ หรือ ทำงานอื่นที่ไม่ใช่การสอน แม้ว่า ในชั่วโมงวิชาพิเศษที่มีครูพิเศษเข้ามาสอน พบว่า ครูประจำชั้นจะนำแบบฝึกหัดหรืองานเกี่ยวกับ การสอนที่ค้างอยู่ไปนั่งทำที่โต๊ะนอกห้องเรียนและในการสอนในชั่วโมงเรียน พบว่า คาบเรียนแต่ละวิชามีเวลา 50 นาที ครูใช้เวลาสอนประมาณ 20 นาที เวลาอีก 30 นาที ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ขณะที่นักเรียนทำแบบฝึกหัด ครูจะนั่งทำงาน ตรวจแบบฝึกหัดของวิชาชั่วโมงที่แล้ว ตรวจการบ้าน ปรึกษานักเรียนที่เรียนอ่อนมาสอนและอธิบายบทเรียนเพิ่มเติม และมีบางเวลาที่ครูออกไปทำธุระนอกห้อง ไปคุยกับเพื่อนครูด้วยกัน ในการสอนบทเรียนที่มีเนื้อหาต่อเนื่องกัน พบว่า เมื่อถึงเวลาคาบเรียนของวิชานั้น ครูยังสอนไม่จบตามที่ครูกำหนดหรือเตรียมไว้ หรือเป็นเนื้อหาที่ควรเรียนอย่างต่อเนื่องกัน ครูมักมีการสับเปลี่ยนวิชาเรียน เพื่อให้เป็นไปตามความเหมาะสม ซึ่งจะนำวิชาที่ถูกสับเปลี่ยนไปทดแทนในวัน และเวลาของวิชานั้นต่อไป

การวัดผลการเรียน จากการศึกษาพบว่า ครูวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและการบ้าน ซึ่งครูจะตรวจสอบแบบฝึกหัด และสมุดการบ้านอย่างสม่ำเสมอ ในการสั่งแบบฝึกหัดแต่ละคาบเรียน นักเรียนต้องทำเสร็จและส่งแบบฝึกหัดก่อนหมดเวลาเรียนวิชานั้น หากนักเรียนคนไหนทำไม่เสร็จ ต้องทำให้เสร็จในเวลาช่วงพักเที่ยง หรือนำไปทำเป็นการบ้าน หากครูตรวจแล้วพบว่า นักเรียนคนไหนไม่ทำส่ง ครูจะทำโทษนักเรียนด้วยการคุยว่า ดี เขกโต๊ะให้นำสมุดงานออกไปนั่งทำนอกห้องหรือบนโต๊ะครู ถ้าพบว่านักเรียนไม่ยอมทำงานส่งอีก ครูจะเชิญผู้ปกครองมาพบ และมีนักเรียนบางคนที่ถูกทำโทษแล้วยังไม่ประพฤติดีขึ้น พบว่า ครูจะเลิกดูแลเอาใจใส่ ทำเฉย

ในการสอนซ่อมเสริม จากการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่จะสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนทุกวัน ในชั่วโมงซ่อมเสริมตอนเย็นก่อนโรงเรียนเลิก ประมาณ 30 นาที โดยฝึกให้นักเรียนอ่านหนังสือตัวต่อตัวกับครู ท่องสูตรคูณ บทท่องจำต่าง ๆ และบางชั่วโมง ครูให้แบบฝึกหัดนักเรียนทำเพิ่มเติม และอธิบายบทเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ สำหรับนักเรียนที่ครูสนับสนุนโดยส่งเป็นตัวแทนในการร่วมกิจกรรมระดับชั้นหรือระดับโรงเรียน ครูจะสอนเสริมและดูแลความพร้อมแก่นักเรียนคนนั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของ ลาวัลส์ คัทท์สท์ทิงส์ (2537) ว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอน

เพื่อซ่อมส่วนที่เด็กยังบกพร่องและเสริมในสิ่งที่เราปรารถนาให้เด็กเจริญก้าวหน้าในทางที่ดี ให้เขาเหล่านั้นประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ซึ่งการสอนซ่อมเสริมนี้ถือเป็นหน้าที่ของครูโดยเฉพาะ (ประคอง สุทษสาร, 2524)

1.2 การจัดการชั้นเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน จากการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกัน แต่ละห้องเรียนขึ้นอยู่กับการจัดการของครูประจำชั้น โดะนักเรียน ถูกจัดวางแบบเรียงเป็นแถวตอนยาวหันหน้าเข้ากระดานดำ ถูกจัดแบบเป็นกลุ่มหันหน้าเข้าหากัน ถูกจัดแบบรูปตัวอุ ส่วนโต๊ะครู ถูกจัดให้อยู่ตรงกลางห้อง บริเวณห้อง หรือ หลังห้องเรียน ทั้งนี้ ครูประจำชั้นบางห้องจะจัดเปลี่ยนรูปแบบโต๊ะนักเรียนและโต๊ะครู ทุกเดือนและบางห้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย การจัดป้ายนิเทศ ครูจัดป้ายนิเทศบนผนังห้องเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ผนังหน้าห้อง หลังห้อง และด้านข้าง ส่วนด้านข้างที่เป็นหน้าต่างของห้องในบางห้อง ครูได้จัดตกแต่งต้นไม้ใส่กระป๋องแขวนไว้หรือโคมบาย ซึ่งเป็นผลงานจากวิชา งานประดิษฐ์ ของนักเรียน ในการจัดป้ายนิเทศ ครูจัดตามกลุ่มวิชาและตามบทเรียนที่เรียนในขณะนั้น ซึ่งครูเปลี่ยนบัตรคำศัพท์คำใหม่ของบทเรียนในวิชาภาษาไทย ส่วนป้ายนิเทศกลุ่มวิชาอื่นจะถูกจัดไว้ ตลอดภาคการศึกษา และบางห้องจะไม่เปลี่ยนป้ายนิเทศตลอดภาคศึกษานั้น ทุกห้องเรียนมีการจัดมุมหนังสือ มีหนังสือหลายประเภท คือ หนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น หนังสือการ์ตูน สารคดี และหนังสืออ่านเสริมความรู้ ซึ่งได้มาจากทางสำนักการศึกษาเขตจัดให้และนักเรียนนำมาบริจาค ในการจัดมุมหนังสือ ครูจะจัดเป็นมุมที่มีบริเวณกว้าง มีชั้นหนังสือสำหรับเก็บหนังสือ หรือโต๊ะสำหรับวางหนังสือ บางห้องจัดไว้หน้าห้องเรียน หลังห้องเรียน และข้างห้อง โดะมีโต๊ะตั้งพื้นวางไว้ให้นักเรียนนั่งอ่าน หรือบางห้องปูเสื่อไว้ให้นักเรียนนั่งอ่าน และบางห้องมีบริเวณแคบจึงตั้งได้เฉพาะชั้นวางหนังสือ ครูจะให้นักเรียนมาหยิบไปอ่านที่โต๊ะนักเรียน อ่านเสร็จแล้วให้นำมาเก็บที่เดิม

ในการจัดการชั้นเรียนและจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของครูแต่ละคน จากการศึกษาพบว่าถ้าห้องเรียนที่ครูจัดโต๊ะนักเรียนเป็นกลุ่ม นักเรียนนั่งเรียนอย่างสบาย มีสีหน้ายิ้มแย้ม นักเรียนสามารถซักถามครู และตอบคำถามเมื่อถูกครูซักถาม อาจถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ตาม ทั้งนี้ ครูใจดี ไม่เคร่งครัดต่อระเบียบวินัยในห้องเรียน ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนเป็นกันเอง ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก และสนใจที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นอย่างสบายและมีความเป็นกันเอง ส่วนห้องเรียนที่ครูจัดโต๊ะนักเรียนแบบเป็นแถวตอนยาวเดี่ยว ๆ หันหน้าเข้า

กระดานดำ พบว่า นักเรียนนั่งตัวตรง หันหน้าเข้าหากระดานดำ มีสีหน้าเรียบเฉย เนื่องจากมีความเกรงและกลัวครูซึ่งเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยในห้องเรียน เมื่อถูกครูซักถาม หรือเรียกชื่อนักเรียนจะสะดุ้ง โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนไม่เก่ง ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามครูได้ และจะถูกตำหนิโดยให้ยืนอยู่ก่อน ทำให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออกเมื่อครูขอความร่วมมือในการทำกิจกรรม หรือซักถามเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ซึ่งบรรยากาศในห้องเรียนเป็นแบบมีระเบียบวินัย มีความเรียบร้อย ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนนี้ ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน เช่น สุนทรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ (2531) ได้กล่าวพอสรุปได้ว่า การจัดห้องเรียนควรจัดให้มีการเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับบทเรียน มีที่ว่างพอให้เด็กทำกิจกรรม มีป้ายนิเทศเกี่ยวกับเรื่องราวที่กำลังเรียน ครูควรกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ให้เด็กมีโอกาสได้ซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า การจัดบรรยากาศในห้องเรียนของครูประจำชั้นของเด็กเร่ร่อน ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในการจัดการของครูแต่ละคน ซึ่งมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

1.3 บุคลิกภาพของครูประจำชั้นเด็กเร่ร่อน จากการศึกษากรณีศึกษา พบว่า ครูทุกคนมีบุคลิกภาพที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในอาชีพครู คือ ครูดูแลเอาใจใส่แก่นักเรียน ครูแสดงสีหน้ายิ้มแย้ม มองนักเรียนด้วยแววตาเป็นมิตร พูดจาสุภาพ ถึงแม้จะพบว่า บุคลิกภาพของครูแต่ละคนแตกต่างกัน เช่น ครูใจดี ให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียน เอื้อเฟื้อเพื่อนแก่นักเรียน ให้อาหารเป็นการเสริมแรงแก่นักเรียนเป็นประจำ มีความใกล้ชิดสนิทสนมให้คำชมเชยแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองที่ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหา และก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ครูพึงประสงค์ เช่น การกล้าแสดงออก การให้ความร่วมมือ ความสนใจและตั้งใจในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ของ มัชฌิมา ปิยะมาดา (อ้างถึงใน นราวัลย์ กาญจนะประโชติ, 2524) พบว่า ครูที่นักเรียนต้องการคือ ครูที่มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างดีที่สุด มีความใกล้ชิดสนิทสนม ไม่เฉยเมย ไม่ถูกเหินห่าง และครูต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจยกย่องชมเชยให้คำแนะนำ มีเมตตากรุณา มีความยุติธรรม มีเหตุผล และบุคลิกภาพดี สำหรับครูที่มีบุคลิกภาพโดยส่วนตัวที่เป็นคนเสียงดัง พูดชัดเจน พบว่า ครูเป็นคนที่พูดจาเสียงดัง และสุภาพ มีความจริงจังในการดูแลเอาใจใส่นักเรียน เมื่อนักเรียนเจอครูท่านนี้ ครั้งแรก จะคิดว่าครูดุ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป จึงทราบว่าครูใจดี

นักเขียนจึงมีความเกรงใจครูมากกว่ากลัว และอีกกรณี คือ ครูที่มีบุคลิกเรียบร้อย มีระเบียบวินัย พุดจาไพเราะ สุกภาพเรียบร้อยค่อนักเรียน ทำให้ครูจัดการชั้นเรียน และ ทำให้ให้นักเรียนในมีระเบียบวินัยเป็นที่ชื่นชมแก่บุคคลภายนอก แต่พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ มีความเกรงและกลัวครู ซึ่งพบในพฤติกรรมของนักเรียนที่เรียนอ่อน แต่ไม่พบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน ซึ่งเกิดจากความดูแลเอาใจใส่ของครูที่นักเรียนได้รับ การแสดงออกทางวาจาที่ไพเราะของครูค่อนักเรียน

1.4 การดูแลเอาใจใส่และให้ความสนใจแก่นักเรียน จากการศึกษาพบว่า ครูให้การดูแลเอาใจใส่และให้ความสนใจแก่นักเรียนในห้องเรียนของตน ซึ่งมีทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ ในการดูแลเอาใจใส่แก่เด็กเร่ร่อนของครูประจำชั้นของเด็กเร่ร่อน ให้ความสนใจและดูแลเอาใจใส่เด็กเร่ร่อนทุกคน โดยครูให้การยอมรับและมีความเข้าใจต่อปัญหาที่เด็กเร่ร่อนมีประสบการณ์ ซึ่งครูมีความสนใจไต่ถามปัญหาของเด็ก เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการชั้นเรียนและการดูแลเอาใจใส่เด็ก พบว่า ครูประจำชั้นของเด็กเร่ร่อนทุกคนมีความรู้ข้อมูลพื้นฐานเดิมเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนของตน มีการยอมรับและเข้าใจปัญหาของเด็ก ตลอดจนหาแนวทางในการช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นต้นว่า การปรับพฤติกรรมเพื่อให้เด็กเร่ร่อนมีพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีขึ้นและเจตคติที่มีต่อระบบโรงเรียนของเด็ก ซึ่งครูเป็นผู้พยายามสร้างแรงเสริมทางบวกให้แก่เด็ก โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้นำ ตัวแทนของห้องเรียน ชั้นเรียนและโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น การสอนซ่อมเสริมเพื่อเป็นการเสริมความรู้ให้แก่เด็กเร่ร่อนที่เรียนด้อยชั้น และเพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้นสำหรับเด็กเร่ร่อนที่ยังเรียนอ่อน ทั้งนี้ในการสอนซ่อมเสริมของครู ครูจะสอนแก่เด็กทุกคนและทุกวันเพื่อเพิ่มความเข้าใจในบทเรียน ในการให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่เด็กเร่ร่อนของครูโดยทั่วไป พบว่า ครูแสดงพฤติกรรมนี้ออกมาในระยะแรก โดยการพูดคุยกับเด็ก เรียกชื่อเล่นของเด็กเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและเป็นกันเอง ขอความร่วมมือจากความเต็มใจหรือจากการอาสาสมัครของเด็กเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในการเรียนการสอนและในกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งทำให้มีเด็กเร่ร่อนสามารถปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ดี แต่ยังมีเด็กเร่ร่อนบางคนที่ไม่สามารถปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมโรงเรียนนี้ได้ ครูแสดงพฤติกรรม โดยการกักตุนพูดคุยกับเด็กเช่นเดิม หรือในการที่เด็กไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรม หรือมีพฤติกรรมการเรียนที่ยังไม่ดี ครูจะไม่ทำโทษหรือดูว่าเด็กอย่างรุนแรง แต่มีการทำโทษโดยการตี เขกโต๊ะ เรียกเด็กไปนั่งใกล้ครู หากเด็กไม่ยอมทำแบบฝึกหัด

หรือทำไม่เสร็จ ไม่มีงานส่ง ครูจะให้เด็กเวรหรือเด็กบ้านอุ้มถ่มักเด็กด้วยกันเป็นผู้ดูแลให้ทำให้เสร็จ หรือคิดว่าเด็กบ้างในบางครั้ง ที่เด็กมีพฤติกรรมที่เหมือนเดิมและไม่ดีขึ้น โดยครูไม่สามารถหาทางแก้ไขในการปรับพฤติกรรมของเด็กได้ หรือเชิญครูที่บ้านอุปถัมภ์มาพบ และบางครั้งครูทำเฉยเมื่อพบว่า เด็กยังมีพฤติกรรมเช่นเดิมทุกครั้ง และไม่ปรับตัวให้ดีขึ้น แม้ว่าครูได้มีแรงเสริมในทางลบด้วยการทำโทษหรือคาดโทษแล้วก็ตาม

สำหรับการให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่แก่เด็กปกติ จากการศึกษาพบว่า ครูให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่แก่เด็กปกติไม่เท่ากัน ถ้าเทียบกับจำนวนเด็กปกติในห้องเรียนซึ่งมีจำนวนมาก ประมาณ 30 คน ทำให้ครูให้ความสนใจได้ไม่ทั่วถึงและไม่เท่ากัน ครูจะให้ความสนใจกับเด็กที่มีพฤติกรรมการเรียนที่ดี ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ซึ่งครูให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้นำ ตัวแทน ห้องเรียน โรงเรียนในการทำกิจกรรมที่จัดขึ้น ทักทาสพูดคุยกับเด็กและเรียกชื่อเล่นของเด็กอย่างเป็นกันเอง เรียกชื่อเด็กให้ตอบคำถามหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเด็กปกติกลุ่มนี้จะให้ความร่วมมือกับครู และมีพฤติกรรมที่ดีเป็นที่พึงประสงค์สำหรับครู จึงทำให้ครูมีความพอใจและชมเชยแก่เด็ก ส่วนเด็กปกติคนอื่น ครูให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่โดยทั่ว ๆ ไปในขณะที่มีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่มีขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน โดยการตั้งคำถามและเรียกชื่อให้เด็กตอบ ดูแลให้เด็กทำแบบฝึกหัดส่ง หรือสอนซ่อมเสริม อธิบายบทเรียนเมื่อเด็กถามหรือไม่เข้าใจในบทเรียน หากเด็กไม่สนใจเรียน หรือมีพฤติกรรมในการเรียนไม่ดีหรือก่อให้เกิดปัญหาต่อห้องเรียน ครูจะทำโทษเด็กโดยการตี เขกโต๊ะ เรียกเด็กไปนั่งหน้าห้องอื่นหน้าห้อง หรือคว่ำเด็ก และถ้าหากยังพบว่า เด็กยังไม่มีการเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น ครูจะทำเฉย ทำเป็นไม่สนใจ ไม่ดูแลเอาใจใส่ ไม่พูดคุยหรือทักทาส และหากเด็กยังเหมือนเดิมจนเป็นปัญหาของห้องมาก ครูจะขอเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อให้รับรู้พฤติกรรมเด็กและช่วยกันหาแนวทางแก้ไขต่อไป

1.5 การแสดงออกทางวาจาและท่าทางในการสอน จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมที่ครูแสดงออกในการสอน โดยมีปฏิสัมพันธ์ต่อนักเรียนทั้งลักษณะทางวาจาและท่าทาง ตามกรอบแนววิธีการสังเกตปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนของ John Withall พบว่า

1. การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ครูแสดงสีหน้ายิ้มแย้ม มองนักเรียนด้วยแววตาเป็นมิตร ครูทักทาสพูดคุยกับนักเรียนอย่างอ่อนโยน ใช้วาจาสุภาพ ไพเราะ ครูตะแคงไหล่บอกถนัดนักเรียน โอบหลัง และแตะแขน จับแขน ลูบศีรษะ จับตัว และโบหน้า

2. การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ครูเรียกให้นักเรียนตอบแบบไม่เจาะจงบุคคล และแบบเจาะจงบุคคล เมื่อนักเรียนตอบครูพูดคำว่า ถูกต้อง ดีมาก เก่งมาก ครูพยักหน้ารับคำตอบของนักเรียน ครูอธิบายเพิ่มเติมจากคำตอบที่นักเรียนตอบ และให้นักเรียนคนอื่นอธิบายเพิ่มเติม
3. การถามคำถาม ครูตั้งคำถามว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร หรือ ใช่ไหม หรือ ทำไม โดยครูเลือกถามนักเรียนแบบเจาะจงบุคคล และไม่เจาะจงบุคคล
4. การให้แนวทาง ครูอธิบายบทเรียน ครูอธิบายเพิ่มเติมนอกเหนือจากในบทเรียน ครูสอนซ่อมเสริม หรือ แนะนำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มเติมยิ่งขึ้น ครูออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่ง ครูสั่งแบบฝึกหัดและการบ้านให้นักเรียนทำ ครูออกชั้นตอนหรือวิธีการทำงาน ทำแบบฝึก หรือ การบ้าน ครูแนะนำหนังสืออ่านเพิ่มเติม
5. การปฏิเสธไม่ยอมรับ ครูเงิบ นั่งเฉย ๆ เดินออกไปจากห้องเรียน ครูมีสีหน้าเฉย บึ้งตึง ครูสาธิตปฏิเสธ ครูพูดว่า ไม่ ไม่ต้อง ไม่ถูก ไม่เอา
6. การใช้อำนาจ ครูทำโทษนักเรียน ตีด้วยไม้ ไม้บรรทัด ให้แยกโต๊ะ ให้นักเรียนมานั่งเรียนหน้าห้อง หรือ ยืนเรียนที่โต๊ะครู ให้นักเรียนทำความสะอาดห้อง
7. การแสดงความเป็นกลาง ครูตัดสินปัญหาของนักเรียนที่ทะเลาะกันด้วย การทำโทษทั้งคู่กรณี

2. พฤติกรรมการเรียนของเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ

เมื่อครูจัดกิจกรรมให้มีการเรียนการสอนขึ้น พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกและมีปฏิริยาตอบโต้ทั้งในลักษณะท่าทาง และวาจา ของเด็กจัดเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ นักเรียนมีการรับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่ครูสอน ที่มีความแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมเฉพาะของบุคคลที่เกิดขึ้น ทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการเรียนของเด็กเร่ร่อน จากการศึกษาพบว่า เด็กเร่ร่อนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติ มีบุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่แตกต่างระหว่างบุคคล ตามประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม และพันธุกรรม ที่เด็กได้รับ เมื่อเด็กได้เข้ามาอยู่ในมูลนิธิ เด็กถูกเตรียมความพร้อมจากครูของมูลนิธิ โดยที่ครูของมูลนิธิได้สอนความรู้พื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเตรียมพร้อมเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนต่อไป ในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเร่ร่อนก่อนนำเข้าเรียนในระบบโรงเรียนนี้ พบว่า ทางมูลนิธิจัดครูสอนให้แก่เด็กทั้งในด้าน

ทักษะการอ่าน การคิด การเขียน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมี การปรับตัวในสังคมที่ดีขึ้น ตามระยะเวลาที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ หรือครูของมูลนิธิ เมื่อเด็กถูกนำเข้ามาอยู่ในมูลนิธิ จนถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนซึ่งเป็นสังคม ลีกรูปแบบหนึ่ง ที่มีระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ อันมีผลต่อพฤติกรรม การปรับตัวของเด็กที่แตกต่างกัน ตามพฤติกรรม การเรียนของเด็กเร่ร่อน ที่พบว่า มีพฤติกรรม การเรียนที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ

เด็กเร่ร่อนกลุ่มที่ 1 จากการศึกษาพบว่า เด็กมีพฤติกรรม การเรียนที่ดี เด็กมีความสนใจเรียน ตั้งใจเรียนรู้จากครูได้ดี เข้าร่วมกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับของ ครูและเพื่อน จนได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าห้อง ผู้นำกลุ่มกิจกรรม หรือตัวแทน ของห้องเรียนและ โรงเรียน โดยเด็กเร่ร่อนได้แสดงพฤติกรรมออกมาเป็นรูปแบบของการแข่งขันตามพื้นฐานของ วัฒนธรรมเดิมในการเร่ร่อนที่เด็กต้องมีการแข่งขันและต่อสู้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้อยู่รอดใน สังคม เมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในสังคมอีกระบบและเด็กต้องการยอมรับจากสังคมใหม่ที่เผชิญอยู่ เด็ก สามารถปรับตัวและเชื่อมโยงวัฒนธรรมเดิมมาสู่วัฒนธรรมใหม่ ด้วยการวางกฎเกณฑ์ให้กับตัวเอง ด้วยการแข่งขัน เพื่อต้องการทำให้ได้จนเป็นที่ยอมรับของทุกคนในสังคม ซึ่งเป็นการเสริมแรงทาง บวกให้แก่เด็กยิ่งขึ้น จะทำให้มีการปรับพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามระยะเวลาอย่างค่อยเป็นค่อยไป จนมี ลักษณะพฤติกรรมเหมือนเด็กปกติทั่วไป ทำให้เด็กมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี หรือ ดีมาก ในทุกวิชา

ในการปรับตัวของเด็กให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น จากการศึกษาพบว่า เด็กสามารถ ปรับตัวได้จากการที่ทางมูลนิธินำเด็กออกจากการใช้ชีวิตเร่ร่อน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแรก (First Habitus) โดยความสมัครใจ การยินยอม การตัดสินใจ ความมั่นใจ ของเด็กที่มีต่อเจ้าหน้าที่ ของมูลนิธิมาสู่การฝึกหัด ฝึกหัดอย่างเต็มใจ การให้โอกาส ระยะเวลา และความพร้อม ในบ้าน อุดมภ์เด็ก อันเป็นบ้านเปิด (Opened Shelter) ที่มีความรัก ความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก และการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การดำเนินชีวิตประจำวันในบ้าน การจัดครูประจำกลุ่มเพื่อเป็นผู้ดูแลเด็ก การสอนหนังสือเพื่อเป็นการเตรียมเด็กเข้าโรงเรียน การจัดชมรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กฝึกฝนในกิจกรรมหลายรูปแบบและเกิดความถนัดในกิจกรรมที่ทำอยู่ ซึ่งเด็กจะเกิดความมุ่งมั่นและสนใจที่จะทำในกิจกรรมที่ตนถนัด ทำให้เกิดพัฒนาการและการปรับตัว ของเด็กดีขึ้น ทั้งยังเป็นการขัดเกลาประสบการณ์เดิมอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยสอดคล้อง

ประสบการณ์ใหม่เข้าไป ซึ่งทำให้เด็กสามารถถ่ายปรับพฤติกรรมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่าง
 วัฒนธรรมแรกเข้าสู่วัฒนธรรมที่สอง (Second Habitus) ได้ เด็กจึงมีการปรับตัวเมื่ออยู่ใน
 วัฒนธรรมโรงเรียน ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี สามารถเรียนรู้ได้ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น
 ที่น่าพอใจ ตลอดจนเป็นผู้มีน้ำ ตัวตน ของห้องเรียนและโรงเรียนได้ดี (สมพงษ์ จิตระดับ,
 2538)

เด็กวัยร่อนกลุ่มที่ 2 จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเรียนของเด็กในระยะแรก
 เมื่อเด็กถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียน เด็กยังยึดติดกับวัฒนธรรมแรก (First Habitus) โดยกา
 มีพฤติกรรมไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวเกือบตลอดเวลา ทั้งเดินทั่วห้อง ฟุบนอนกับโต๊ะ นั่งเล่น
 คนเดียว นั่งเหม่อลอย โดยไม่สนใจว่าใครกำลังทำอะไรกันอยู่ และมีพฤติกรรมที่ทำลายวัตถุสิ่งของ
 เช่น ฉีกกระดาษสมุดหรือหนังสือเรียนมาพับจรวดเล่นกัน ทั้งหรือขว้าง สมุด หนังสือ ดินสอ หรือ
 อุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ ไปด้วยที่ต่าง ๆ อย่างไม่สนใจ ทำให้เด็กไม่มีอุปกรณ์การเรียน และพูด
 โทกกับครูว่า "เพื่อนขโมยไป" "หายไปแล้ว" หรือ "ลืมไว้ที่บ้าน" เด็กจึงมักหนีอุปกรณ์การ
 เรียนของเพื่อนมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเพื่อน บางกรณีเด็กจะถูกเพื่อนกล่าวหาว่าขโมยของ
 ไป ซึ่งเด็กอาจเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม เมื่อเด็กยังไม่สามารถปรับตัวในการที่ถูกสะสม
 ประสบการณ์จากวัฒนธรรมแรกได้แล้วเด็กถูกนำเข้ามาสู่วัฒนธรรมสอง (Second Habitus)
 ในโรงเรียนที่ต้องอยู่ในบริเวณที่มีอาณาเขตในห้องสี่เหลี่ยม ต้องนั่งเฉพาะที่ที่ถูกกำหนดให้ มี
 ระเบียบ วินัย และกฎเกณฑ์ เป็นตัวกำหนดให้เด็กต้องทำตามตารางเวลาที่ต้องเรียน ต้องฟัง
 ต้องเงี่ยบ และมีครูเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่าง ๆ เด็กจึงขาดอิสระที่จะคิดทำตามใจ
 ตนเอง ทำให้เด็กปฏิเสธวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่รับรู้ ไม่สนใจ
 ไม่ตั้งใจ ต่อระบบใหม่ ทั้งยังมีอาการต่อต้าน มีพฤติกรรมก้าวร้าว แกล้งเพื่อน พุดจาหยาบคาย
 ทะเลาะชกต่อยกับเพื่อน จนกระทั่งระยะผ่านไปช่วงหนึ่งรวมกับความรู้สึกที่เด็กได้รับความเข้าใจ
 ความสนใจและดูแลเอาใจใส่จากครู ความร่วมมือในการช่วยกันแก้ปัญหาของครู โดยการที่ครู
 พุดคุย มีสีหน้ายิ้มแย้ม พุดจาไพเราะอ่อนหวาน การให้รางวัลและคำชมเชยเป็นการเสริมแรงทาง
 บวกเพื่อปรับพฤติกรรมเด็ก หรือมีการทำโทษที่ไม่รุนแรง การลดระเบียบ กฎเกณฑ์ การเข้มงวด
 และมีการยึดหยุ่น ต่อพฤติกรรมของเด็ก จึงทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมใน

ทางที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนเด็กสามารถยอมรับวัฒนธรรมใหม่ได้ดี หรือมีการเชื่อมโยงวัฒนธรรมทั้งสองอันเข้าด้วยกัน เมื่อเด็กมีระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียนนานขึ้น ทำให้เด็กมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีขึ้นเช่นกัน

เด็กเร่ร่อนกลุ่มที่ 3 จากการศึกษาพบว่า เด็กเร่ร่อนในกลุ่มนี้เป็นเด็กที่มีพัฒนาการค่อนข้างช้า เป็นคนเก็บตัวอยู่เดียว มีพฤติกรรมทำทางเขื่องซึม ใจลอย เหม่อลอย เงือซซา ทำให้เกิดการเรียนรู้ช้า และไม่รับรู้ ไม่สนใจ ต่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ เกิดมาจากการได้รับประสบการณ์ที่ถูกล้างสมอง การได้รับการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ถูกข่มเหงรังแก ก่อให้เกิดอาการหวาดกลัว และหวาดผวามาจากสังคมที่ดำเนินชีวิตอยู่อันเริ่มจากอยู่ในครอบครัวที่มีการทารุณกรรม การออกมาเร่ร่อนท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เลวร้าย หรือ ออกมาอยู่ในสังคมเร่ร่อนตั้งแต่อายุยังน้อย ทำให้เด็กมีประสบการณ์ที่ฝังใจ จนเกิดพฤติกรรมดังกล่าวติดตัว แม้ว่าเด็กจะถูกจัดเวลาประสบการณ์และเกิดความเครียดพร้อมมาจากบ้านเปิด (Opened Shelter) ที่มีการให้ความรัก ความเข้าใจ การมีความสนใจ ระยะเวลาของการอยู่ร่วมกันอย่างมีสายใยและมีความผูกพันต่อกัน จนทำให้เด็กสามารถมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นทั้งทำทางและภาวะจิตใจที่ถูกจัดเวลาอย่างประณีต แต่พัฒนาการตามวุฒิภาวะทั้งทางสติปัญญา อารมณ์และจิตใจ ยังคงก่อให้เกิดปัญหาในการเริ่มต้นนำเด็กเข้าสู่สังคมใหม่อีกระบบหนึ่งในโรงเรียน ปัญหาที่เกิดจากพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กที่มีการเรียนรู้ได้ช้า ทำให้ขาดความสนใจในการเรียน ไม่สามารถทำงานหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมได้ นอกจากถูกครูเรียกชื่อเพื่อเจาะจงตัว หรือถูกครูมอบหมายงานหรือภาระหน้าที่ให้เด็กแต่ผลงานของเด็กที่ออกมาซึ่งอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี ทั้งภาวะอารมณ์และจิตใจของเด็กเกิดความสับสนในตนเอง เด็กไม่มีจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ในชีวิต เด็กไม่ทราบว่าต้องเรียนไปเพื่ออะไร ในบางวันเด็กจะมีพฤติกรรมที่ดี สนใจเรียน ทำงานส่งโคธการลอกแบบฝึกหัดหรือการบ้านจากเพื่อน หรือ ทำเองแต่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดีนี้ ครูจะให้คำชมเชยเพื่อต้องการให้เป็นแรงเสริมแก่เด็ก แต่ในบางวันเด็กจะมีพฤติกรรมเหมือนเดิม ไม่สนใจเรียน ไม่ทำงานส่ง นิ่งเฉย เหม่อลอย ไม่มีปฏิสัมพันธ์ทางวาจาในการตอบโต้กับครูในระยะแรกที่ถูกนำเข้าโรงเรียน เด็กจะนั่งนิ่งเฉย แสดงเพียงทำทาง พยักหน้า หรือสั่นหน้า เมื่อครูถามหรือพูดคุยด้วย หากถูกครูเรียกชื่อ เด็กจะสะดุ้ง ตกใจ หวาดกลัวครู เพราะตอบคำถามหรือทำกิจกรรมไม่ได้ บางครั้งร้องไห้เมื่อตอบคำถามครูไม่ได้ และชอบเก็บตัวอยู่ลำพังคนเดียวทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน ทำให้เด็ก

ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ใด ๆ กับครู หรือเพื่อน ซึ่งต้องให้ระยะเวลากับเด็ก และความเข้าใจ การยอมรับจากครู เด็กจึงเริ่มมีการปรับตัว ตามระยะเวลาอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

จากพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กเร่ร่อนที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน พบว่า เมื่อเด็กถูกดึงออกจากวัฒนธรรมแรก (First Habitus) ซึ่งเด็กถูกสั่งสมถ่ายทอดและเรียนรู้จากประสบการณ์สิ่งแวดล้อมในการเร่ร่อนมาเป็นเวลานาน มีถนนเป็นครู (Street as Teacher) ที่ให้กระบวนการและทักษะของชีวิตจริงที่ต้องเรียนรู้เพื่อให้ชีวิตของตนเองดำเนินไปได้ (สมพงษ์ จิตระดับ, 2538) เมื่อถูกเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสมัครใจเข้าสู่บ้านเปิดที่ให้โอกาส เวลา ที่ฝึกหัดที่อบอุ่น ซึ่งมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อขัดเกลาประสบการณ์จากห้องถนนอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการสอดแทรกและปรับเจตคติที่ดีขึ้น เป็นบ้านที่มีบรรยากาศ เสรีภาพ ความรัก การเรียนรู้ในหลากหลายกิจกรรมของสังคม จนมีความพร้อมที่เหมาะสมจะถูกส่งเข้าโรงเรียน และมีวัฒนธรรมของสถาบันโรงเรียน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมสอง (Second Habitus) ที่มีกฎ ระเบียบ วินัย การจำกัดขอบเขตจำกัดบริเวณเฉพาะที่ การกำหนดตารางเวลาที่ต้องปฏิบัติ ข้อจำกัดที่มีขึ้นจึงเป็นผลต่อการปรับพฤติกรรมของเด็กเร่ร่อนตามกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน และอีกประการหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญต่อการปรับพฤติกรรมของเด็กได้ดี คือ การปฏิสัมพันธ์ที่ครูมีต่อเด็กเร่ร่อน พบว่า ครูทุกคนมีการยอมรับต่อปัญหาและมีความเข้าใจ ให้ความสนใจ ดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กเร่ร่อนทุกคน ซึ่งครูมีการแสดงออกทั้งท่าทางและวาจาในการปฏิสัมพันธ์ต่อกลุ่มเด็กเร่ร่อน โดยครูให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กเร่ร่อนกลุ่มหนึ่งเป็นตัวแทนและผู้นำของห้องเรียนหรือโรงเรียน และครูให้ความช่วยเหลือและหาวิธีการแก้ไขในการปรับพฤติกรรมของเด็กเร่ร่อนในกลุ่มที่สอง และกลุ่มที่สาม โดยการมีการเสริมแรงทางบวกเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี และมีการเสริมแรงทางลบเพื่อเป็นการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก

2.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กปกติ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเป็นเด็กปกติ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจจากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง กรรมกรก่อสร้าง พนักงานห้างร้าน พนักงานโรงงาน มอเตอร์ไซด์รับจ้าง เป็นต้น ซึ่งเด็กปกติบางคนอยู่กับบิดามารดา แต่บางคนอยู่กับบิดา หรือมารดา หรือญาติ เนื่องจากครอบครัวหย่าร้าง หรือ บิดา มารดา เสียชีวิต จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กมี

ความแตกต่างกันตามพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมของครอบครัว ในบางครอบครัว พบว่า ผู้ปกครองเอาใจใส่เด็กอย่างดี จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของเด็ก คอยดูแลซักถามและให้การสนับสนุนดูแลเอาใจใส่การเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ มีความห่วงใยคอยรับส่งให้เด็กมาโรงเรียน และพูดคุยกับครูเพื่อต้องการรับรู้ความเป็นไปของเด็กและบอกฝากครูเพื่อให้ครูช่วยดูแลให้ ทั้งช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกับครูเมื่อเด็กมีปัญหา ส่วนบางครอบครัวซึ่งพบว่ามีจำนวนมากที่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองต้องหาเข้ากินค่า จนนไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็ก หรือพบในครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องการหารายได้ ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาสนใจหรือดูแลเอาใจใส่เด็ก หรือไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูเด็ก จึงทำให้มีพฤติกรรมที่มีปัญหา จะเห็นได้ว่า เด็กปกติก็มีพื้นฐานของครอบครัวที่แตกต่างกัน และเมื่อเด็กปกติเข้ามาเรียนในโรงเรียน เด็กจึงมีพฤติกรรมการเรียนที่พบตามลักษณะพฤติกรรมดังนี้ จากการศึกษา พบว่า

กลุ่ม 1 เด็กปกติมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี มีความสนใจ ตั้งใจเรียนดี

เรียนรู้ได้ดี ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนให้เป็นผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเป็นตัวทอนของห้อง ระดับชั้น ระดับโรงเรียน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้น และมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับเด็กเร่ร่อน คือ การแข่งขัน เพื่อต้องการความเป็นที่หนึ่ง และเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนยิ่งขึ้น เด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้หญิง มีพฤติกรรมเร่ร่อน แต่เด็กขาดคุณสมบัติในการเลือกเพื่อน โดยไม่สามารถถ่ายทอดหรืออธิบายบทเรียนให้เพื่อนเข้าใจได้ ทั้งยังแสดงท่าทางรำคาญอย่างชัดเจน เด็กจับกลุ่มเฉพาะเพื่อนเด็กเรียนเก่งด้วยกัน เด็กชักชวนกันตั้งใจเรียนและทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง อ่านหนังสือสม่ำเสมอ ทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี หรือ ดีมาก

กลุ่ม 2 เด็กปกติกลุ่มนี้มีพฤติกรรมเรียนที่ดี และไม่ดี ในแต่ละวิชา

ขึ้นอยู่กับความสนใจในวิชานั้น ๆ ถ้าวิชาไหนที่เด็กชอบหรือถนัด เด็กให้ความสนใจและตั้งใจเรียนในวิชานั้น หากวิชาใดที่เด็กไม่มีความถนัดหรือชอบเฉพาะวิชา ทำให้เด็กขาดความสนใจและความตั้งใจต่อการเรียนวิชานั้น เมื่อเวลาเด็กมีปัญหาทางการเรียน ซึ่งไม่เข้าใจหรือทำแบบฝึกหัดไม่ได้ เด็กเลือกถามเพื่อนเด็กที่เรียนเก่งมากกว่าถามครู จึงทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นเฉพาะวิชา และมีผลสัมฤทธิ์ของวิชานั้นอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนวิชาที่เด็กขาดความสนใจ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง หรือระดับต่ำ

กลุ่ม 3 เด็กปกติกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเรียนที่ดี แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ พบว่า เด็กให้ความสนใจ และมีความตั้งใจขณะเรียนอย่างดี มีความพยายามในการทำงานแบบฝึกหัดและการบ้านส่งครูทุกครั้ง ทั้งนี้เด็กมีการเรียนรู้ได้ช้า ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจในบทเรียนนั้นได้ในทันที แม้มีการซักถามข้อสงสัยจากครูและเพื่อน เด็กยังไม่สามารถเข้าใจได้ทั้งหมด หรือมีความเข้าใจในส่วนน้อย จึงทำให้เด็กไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้ดี มีข้อบกพร่องในการทำแบบฝึกหัด หรือ ทำแบบทดสอบ หรือ ในการทำกิจกรรมซึ่งเด็กเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างดี แต่เด็กเป็นเพียงผู้ตามเพื่อนในการทำกิจกรรมนั้น ๆ มากกว่า เป็นผู้นำ เนื่องจากไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อน การที่เด็กเรียนรู้ได้ช้า การไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนมากนี้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ค่อยการเรียน เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางลบมากขึ้น ซึ่งพบในพฤติกรรมของเด็กกลุ่มที่ 4

กลุ่ม 4 เด็กปกติกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่ดี และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และต่ำมาก ทำให้มีเด็กบางคนต้องซ้ำชั้นเรียนใหม่ พบว่า เด็กไม่ให้ความสนใจในการเรียน ไม่ตั้งใจในขณะที่ครูสอน ทั้งยังมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดเป็นปัญหาของห้องเรียน ก่อความสามัคคีเพื่อนในห้องเรียน แม้ว่าครูเสริมแรงทางลบโดยการตำหนิ เด็กไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น อาจมีพฤติกรรมที่หุนหันงูี้ยวครว แต่สักระยะเวลาช่วงหนึ่ง เด็กจะกลับมามีพฤติกรรมเหมือนเดิมทุกครั้ง จนครูต้องปล่อยและทำเฉยเสีย เพราะทำให้เสียเวลาในการตำหนิเด็กส่วนมาก ซึ่งเมื่อครูเห็นว่าเด็กคนไหนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาก ครูใช้วิธีเชิญผู้ปกครองเด็กมาพบปะพูดคุย หากทางแก้ปัญหาพร้อมกัน

ตามพฤติกรรมการเรียนของเด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ ที่มีความแตกต่างกัน ตามลักษณะพฤติกรรมที่สามารถแยกกลุ่มได้นั้น ตามแนวคิดทางทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน (Erikson's Theory of Development) วิเคราะห์ได้ว่า พัฒนาการของมนุษย์มิได้มีพัฒนาการความสมบูรณ์ของร่างกายเท่านั้น แต่ยังคงขึ้นอยู่กับสภาพทางจิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว อิทธิพลของวัฒนธรรมในสังคมอื่น ๆ อันเป็นอิทธิพลทางพัฒนาการของบุคคลแต่ละคนในความแตกต่างในการเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Benjamin Bloom ทั้ง 3 ด้าน

จากกรอบแนวคิดทางทฤษฎีนี้ ทำให้สามารถศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติได้อย่างละเอียดชัดเจน ตามลักษณะพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน

ดังนั้น ในการปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ โดยวิเคราะห์ตามหลักวิธีการสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียน ตามแนวปฏิสัมพันธ์ของ โอเบอร์ (Richard L. Ober) อันมีพฤติกรรม 10 ประเภท พบว่า

1. ความอบอุ่นใจ

ครูแสดงออกทางท่าทาง โอบกอด ลูบศีรษะ และแขน และไหล่ โอบบ่า และมีสีหน้ายิ้มแย้ม ค่อนักเรียน

นักเรียนมีสีหน้ายิ้มแย้ม กับครู

2. การยอมรับ

ครูยอมรับฟังความคิดเห็น นักเรียนทุกคน ไม่แก้ไขหรือคัดค้านความคิดเห็นของนักเรียน

นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อครู และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

3. การมีส่วนร่วม

ครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งในห้องเรียน ระดับชั้น และระดับโรงเรียน

4. การซักถาม

ครูซักถาม คำถาม หรือปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน

นักเรียนซักถาม เนื้อหาบทเรียนเพิ่มเติมความเข้าใจมากขึ้น

5. การตอบคำถาม

เมื่อครูถามคำถามนักเรียนอย่างไร้เงาจงบุคคล และเงาจงบุคคล นักเรียนเต็มใจตอบคำถามครู ผิดหรือถูก ตามแต่ความสามารถและความรู้ของนักเรียน โดยที่ครูไม่มีบทลงโทษเมื่อนักเรียนตอบผิด ครูมีการชมเชยนักเรียนตอบถูก และนักเรียนไม่เต็มใจตอบคำถามมีอาการสะดุ้งเมื่อถูกครูเรียก

6. การอธิบาย

ครูอธิบายบทเรียนแก่นักเรียนในขณะสอน ขณะถามคำถาม ซึ่งมีการอธิบายเพิ่มเติม หรืออธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมของชั่วโมงเรียน ในชั่วโมงซ่อมเสริม และในการนำแบบฝึกหัด

นักเรียน อธิบายให้ครูรับทราบเมื่อไม่สามารถเข้าใจบทเรียนได้ทั้งหมด

7. การให้แนวทาง

ครูบอกขั้นตอนหรือวิธีทำแบบฝึกหัด ข้อทดสอบ หรือแนะนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้แก่นักเรียน

8. การแก้ไข

ครูหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน โดยการเสริมแรงทั้งทางบวก และทางลบ

นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

9. การลดความตึงเครียด

ครูให้นักเรียนเล่น เล่นเกมส์ ครูอนุญาตให้นักเรียนทานขนม ไปด้วยน้ำ ไปล้างหน้าตา ไปวิ่งเล่นที่สนาม

นักเรียนเล่น ทานขนม ดื่มน้ำ ล้างหน้า

10. การเจ็บหรือความวุ่นวาย

ครูเจ็บ ครูเดินออกนอกห้อง

พฤติกรรมของนักเรียนบางพฤติกรรมที่ไม่สามารถจำแนกได้ เช่น

นักเรียนหนีเรียน ทะเลาะกับเพื่อน แกล้งเพื่อน ก่อกวนชั้นเรียน นักเรียนจัดโต๊ะแบ่งกลุ่ม นักเรียนทำงานตามลำพัง นักเรียนพูดพร้อมกันหลายคน

จากพฤติกรรมของครู เด็กเร่ร่อน และ เด็กปกติ จะเห็นได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ที่ครูมีต่อเด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ ในการเรียนการสอนนี้ ครูมีความเข้าใจในปัญหาของเด็กเร่ร่อน จึงให้การยอมรับ ให้การดูแลเอาใจเอาใจใส่ต่อเด็กเร่ร่อน โดยการพูดคุยถึงประสบการณ์เดิมของเด็ก ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เด็กได้รับ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ครูมีความเข้าใจยิ่งขึ้นและหาแนวทาง

แก้ไขเพื่อช่วยปรับพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้น โดยที่ครูให้โอกาสและระยะเวลาแก่เด็ก เมื่อเด็ก
 เว้นอนมีพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีขึ้น ครูจะให้การส่งเสริม สนับสนุน และชมเชย เพื่อให้เด็ก
 เกิดความภาคภูมิใจ และมีแรงเสริมในการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้
 ได้ดี มีผลสัมฤทธิ์เป็นที่น่าพอใจ เป็นผู้นำ ตัวแทน นักกีฬา และอื่น ๆ ความความถนัดของเด็ก
 แต่มีเด็กเว้นอนที่ยังไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ แม้ว่าเด็กได้ถูกขัดเกลาประสบการณ์เดิม
 อย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่เมื่อเด็กยังมีพฤติกรรมเดิม ครูก็จะมีการให้แรงเสริมในทางลบโดยการ
 ทำโทษ ครูหรือว่า เด็กบ้าง หรือวางเฉยต่อพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมา

นอกจากนี้ ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ จากการศึกษาพบว่า ครูให้การดูแล
 เอาใจใส่ และให้การส่งเสริมทางการเรียนต่อเด็กปกติที่มีพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีด้วยการ ชมเชย
 เพื่อสร้างแรงเสริมแก่เด็ก และสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้นำ ตัวแทน ของห้องเรียน ชั้นเรียน หรือ
 ระดับโรงเรียน และครูมีการวางกฎเกณฑ์และปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจต่อเด็ก โดยครูจะดู และ
 ทำโทษเมื่อเด็กคุยหรือเล่นส่งเสียงดัง ไม่สนใจเรียน ไม่ส่งงาน ไม่ทำงาน ซึ่งครูจะกำหนดระยะ
 เวลาในการทำโทษโดยการให้เด็กขึ้นมาทำแบบฝึกหัดคือให้เสร็จในช่วงพักกลางวัน หากยังไม่
 เสร็จ ครูจะทำโทษมากกว่าครั้งแรก แล้วถ้าหากเด็กยังมีพฤติกรรมเหมือนเดิมทุกครั้ง ครูจะ
 วางเฉย ไม่ให้ความสนใจต่อเด็ก หรือ ขอเชิญผู้ปกครองเด็กมาพบเพื่อบอกพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
 ของเด็ก ให้ผู้ปกครองช่วยหาวิธีแก้ไขร่วมกัน

ส่วนที่ 2 การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่าง ครู เด็กเว้นอน และเด็กปกติ

การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ตามแนวคิดทางจิตวิทยาสังคมทั่วไป เป็นการศึกษาพฤติกรรม
 ทางสังคมของบุคคล หรือของกลุ่มบุคคล ที่มีต่อบุคคลอื่น หรือต่อกลุ่มบุคคล หรือพฤติกรรม ปฏิภา
 สัมพันธ์ (Interpersonal behavior) ของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น โดยศึกษาพฤติกรรม
 ทางสังคมของบุคคล ดังนี้

1. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่าง ครู กับเด็กเว้นอน จากการศึกษาพบว่า ครูที่มี
 ปฏิสัมพันธ์กับเด็กเว้นอนสามารถเข้าใจถึงปัญหา สภาพสังคม การดำเนินชีวิต และ ความเป็นอยู่
 ของเด็กเว้นอน พอควร ทำให้ครูมีการยอมรับ เห็นอกเห็นใจ เจตคติที่ดีต่อเด็ก จึงทำให้ครู
 ยอมรับพฤติกรรมของเด็กเว้นอนได้ ทั้งเด็กเว้นอนมีการปรับพฤติกรรมเพื่อต้องการการเป็นที่ยอมรับ
 ของบุคคลในสังคมใหม่ เมื่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาระหว่างบุคคลถูกการยอมรับซึ่งกันและกัน จึงทำให้

เกิดปฏิสัมพันธ์ในทางบวก ก่อให้เกิดการเสริมแรงทางบวกที่เกิดการปรับพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น ความแนวคิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนั้น พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกระหว่างกันในสังคม เป็น พฤติกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Personal Behavior) ประกอบด้วย พฤติกรรมพึ่งพา (Dependent Behavior) และพฤติกรรมให้ความพึ่งพา (Nurturant Behavior) ซึ่งทั้งครู และนักเรียน ต้องมีพฤติกรรมนี้ต่อกัน ครูต้องช่วยเหลือนักเรียน เมื่อนักเรียนเกิดปัญหา หรือนักเรียน ต้องช่วยเหลือ มีน้ำใจต่อครู พึ่งพาครูในการทำงานต่าง ๆ การทำกิจกรรมหลากหลายทางสังคม เพื่อการเรียนรู้ นั้นทนากการ และความสนุกสนานร่วมกัน อันเป็นการสอดแทรกบรรยากาศความรัก ความเห็นอกเห็นใจ การยอมรับ ความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน ระหว่างครูกับเด็กเร่ร่อนที่ปรับตัว เชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ดี แต่มีเด็กเร่ร่อนที่ยังมีความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม จึงทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวต่อระบบของสังคมและวัฒนธรรมใหม่ได้ ส่งผลให้เกิดการไม่ร่วมมือ ต่อต้าน เก็บกด จะแสดงออกถึงความก้าวร้าว เพื่อตอบโต้ความคับข้องใจที่มีอยู่และแสดงพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ออกมา อันมีผลต่อการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้มีผลเป็นไปในทางลบได้แม้ว่าครูมีความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อเด็ก จนเกิดการยอมรับและให้โอกาสแก่เด็ก แต่เมื่อเด็กแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ออกมา จึงทำให้ครูสามารถเปลี่ยนเจตคติที่มีต่อเด็กได้ ก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นระหว่าง ครูกับเด็ก ซึ่งเมื่อเด็กมีพฤติกรรมดังกล่าว จะถูกครูทำโทษ หรือคาดโทษและทำให้เด็กมีเจตคติที่ไม่ดี ต่อครู มีผลไปถึงพฤติกรรมการเรียนที่ไม่ดี เด็กไม่มีความสนใจเรียนผลการเรียนออกมาไม่ดี และ ขาดการส่งเสริมให้กำลังใจจากครู ยิ่งทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวได้จึงยิ่งทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดี ต่อโรงเรียนตามมา จนไม่ชอบเรียนหนังสือ และหนีโรงเรียนในที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ สาส์สุรีย์ จตุกุล (2533) ที่กล่าวว่า เมื่อเด็กถูกลงโทษทำให้เด็กไม่ชอบเรียนหนังสือ ขาดเรียน บ่อย ๆ หลบหนีเรียนออกจากโรงเรียน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กออกมาเร่ร่อน

2. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครูกับเด็กปกติ เป็นการศึกษาพฤติกรรมในภาพรวม ของเด็กปกติ ตามกลุ่มพฤติกรรมนี้ จากการศึกษาพบว่า

พฤติกรรมของเด็กปกติกลุ่มแรกมีปฏิสัมพันธ์กับครูเป็นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่มีพฤติกรรมการช่วยเหลือ การพึ่งพากัน ระหว่างครูกับเด็ก ครูมีการช่วยเหลือเด็กในด้านการเรียน สอนซ่อมเสริมเพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่เด็ก การบ่งบับสิ่งของเป็นรางวัลตอบแทน การทำความดี และการที่เด็กให้ความช่วยเหลือครูโดยครูพึ่งพาอาศัยให้เด็กช่วยทำงานให้ครู ซึ่งเด็กมีความเต็มใจ

ในการช่วยเหลืออาสาสมัครต่อครูอย่างดี ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครูกับเด็ก
อันดีต่อกัน

พฤติกรรมของเด็กปกติกลุ่มสองที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู เป็นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
อันเป็นไปในรูปแบบทางการ มากกว่าแบบเป็นกันเอง อย่างในกลุ่มแรก โดยมีพฤติกรรมที่แสดงออก
ต่อกัน เป็นการปฏิสัมพันธ์ ทั้งการเรียนการสอน ทั้งทางสังคม ทั้งนี้ พบว่า ครูและเด็กมีการ
แสดงออกทางท่าทางและวาจา ในเรื่องการเรียน กิจกรรม และการให้ความร่วมมือในการทำ
กิจกรรม หรือแม้แต่ก่อนเวลาเรียน เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจากับครู เด็กมักพูดเกี่ยวกับ
ปัญหาทางการเรียน มากกว่าเรื่องส่วนตัว เด็กมีพฤติกรรมขอความช่วยเหลือจากครูในเรื่อง
การเรียนเท่านั้น จึงทำให้ครูและเด็กมีการพึ่งพากันในเรื่องการเรียนมากกว่าเรื่องอื่น หรือแม้ว่า
ครูขอความช่วยเหลือจากเด็กอย่างไม่เจาะจงบุคคล เด็กแสดงออกในลักษณะท่าทางที่ออกมา พอใจ
และไม่พอใจ ขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กันเองใน
กลุ่มเพื่อนมากกว่าครู

พฤติกรรมของเด็กปกติกลุ่มสามที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
ของเด็กที่แสดงออกทั้งท่าทางและวาจาต่อครู เป็นไปในรูปแบบการก้าวร้าว อันเป็นปฏิกริยาที่
แสดงออกเพื่อตอบโต้ความคับข้องใจของตน อันเกิดจากพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว
ได้รับการเอาใจมากเกินไป หรือถูกปล่อยปละละเลย หรือ ปัญหาจากสิ่งแวดล้อมของครอบครัว
จึงทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาตามที่เด็กได้รับการสะสมถ่ายทอดการเลี้ยงดูจากครอบครัว
หรือสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมที่ออกมาจึงเป็นไปในทางลบก่อให้เกิดปัญหา จึงได้รับการปฏิสัมพันธ์
จากครูในการเสริมแรงทางลบ โดยการทำโทษ ทั้งทางท่าทางและวาจา ต่อเด็ก เพื่อเป็นการ
ลดพฤติกรรมของเด็กลง ซึ่งครูสามารถแก้ปัญหาได้เฉพาะเด็กบางกรณี และในบางกรณีซึ่งเป็น
การเพิ่มพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น เมื่อเด็กเกิดการต่อต้าน ครูจึงมีการแก้ปัญหาโดยการไม่มี
ปฏิสัมพันธ์กับเด็กทางสังคมเป็นการวางเฉย อันเป็นปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน

3. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กเร่ร่อนกับเด็กปกติ และเด็กเร่ร่อนกับ
เด็กเร่ร่อน จากการศึกษาพบว่า

การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กเร่ร่อนกับเพื่อน พบว่า เด็กเร่ร่อนมีปฏิสัมพันธ์
เฉพาะกลุ่มเพื่อนเด็กเร่ร่อน และเด็กบ้านอุปถัมภ์ด้วยกัน ทั้งที่เรียนระดับชั้นเดียวกัน และคนละ
ระดับชั้น เด็กเข้ากลุ่มคุย หรือ เล่นกัน หรือ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในลักษณะที่มีพฤติกรรม

หึงพาลอาศัยซึ่งกันและกัน โดสมมีเด็กรุ่นพี่คอยดูแลหรือช่วยเหลือครู ในการดูแลและปกครองรุ่นน้อง จัดเป็นปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนหรือพี่ที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน เป็นพี่น้อง กลุ่มเพื่อนในระดับชั้น เดียวกัน หรือห้องเดียวกันจึงทำให้มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน แต่ยังมีเด็กที่มีปัญหาต่อกัน ซึ่งมีพฤติกรรม แสดงออกในลักษณะก้าวร้าวทั้งทางทำทางและวาจา คือเพื่อนเด็กเร่ร่อนและเพื่อนเด็กบ้านอุปถัมภ์ ด้วยกัน เด็กจึงพยายามหลีกเลี่ยงที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มากกว่ามีการปฏิสัมพันธ์ในทางลบ

เมื่อเด็กเร่ร่อนสามารถปรับตัวและปรับพฤติกรรมให้เข้ากับระบบสังคมใหม่ได้ และมีความคุ้นเคยกับเพื่อนปกติได้ ทำให้เด็กปกติยอมรับเด็กเร่ร่อนที่มีพฤติกรรมที่ดี ปรับตัวได้ดี มีการช่วยเหลือซึ่งพาระหว่างกันทั้งทางด้านการเรียน ทางสังคม มีการแข่งขันเพื่อปฏิบัติในสิ่งที่ดี และให้ได้มาซึ่งความเป็นหนึ่งเพื่อเกิดการยอมรับมากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น ต่อพฤติกรรมที่จะเกิดมากขึ้น

กรณีเด็กเร่ร่อนที่มีพฤติกรรมเกเรหรือก้าวร้าว ซึ่งมีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับ เพื่อนทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ เด็กผู้ชายไม่สามารถเข้ากลุ่มเด็กผู้หญิงได้ กลุ่มเด็กผู้หญิงเป็น ฝ่ายไม่ยอมรับให้เด็กผู้ชายเข้ากลุ่มซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่อกันเพิ่มขึ้น ส่วนเด็กผู้ชายสามารถเข้ากลุ่ม เด็กผู้ชายด้วยกันได้ ซึ่งไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้น แต่มีการทะเลาะกันเกิดขึ้น เมื่อปรับความเข้าใจกัน แล้วเด็กสามารถกลับมาเข้ากลุ่มเล่นกันต่ออีก

กรณีเด็กเร่ร่อนที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาช้า เด็กมีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กปกติ ในบางเวลา ซึ่งอยู่กับภาวะอารมณ์ของเด็ก แต่ส่วนมากเด็กเร่ร่อนกรณีนี้ไม่ได้รับการยอมรับจาก เพื่อนเด็กปกติมากนัก เนื่องจากภาวะอารมณ์ของเด็กเร่ร่อนที่แปรผันได้ตลอดเวลา จึงทำให้เพื่อน เด็กปกติหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์กับเด็กเร่ร่อนกรณีนี้

อภิปรายผล

เด็กเร่ร่อนในภาพลักษณ์จากสาขาคบคลุกทั่วไปเสมือนเด็กจะจัด เนื้อตัวมอมแมม แต่งกายสกปรก เสื้อผ้าที่ใส่มีสีด้า มีกลิ่นเหม็นสาบ มีวาระค่ากระด้าง มีรอยแผลเป็นทั่วตัว ก้าวร้าว หลุดจากหยาบค้าย มีสภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย เร่ร่อนไปตามสถานที่ ต่าง ๆ ตาม ข้างถนน ตลาด ส่วนสาธารณะ สถานีขนส่ง ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ ซึ่งเป็นประสบการณ์ ที่ถ่ายทอดและสั่งสมมาให้เด็กยึดถือเป็นวัฒนธรรมแรก (First Habitus) เด็กได้เรียนรู้จาก

ตัวเอง สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ ตามที่เด็กได้รับหรือพบเห็นเพื่อให้เกิดการอยู่รอดไปได้ในแต่ละวัน จึงทำให้เด็กเร่ร่อนมีถนนเป็นครู (Street as Teacher) ที่ให้กระบวนการและทักษะของชีวิตจริงที่ต้องเรียนรู้เพื่อให้ชีวิตของตนเองดำเนินไปได้ (สมพงษ์ จิตระดับ, 2538) เด็กมีอิสระเสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้ตามใจตนเอง โดยไม่มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบวินัย มาเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรม ซึ่งทำให้เด็กยึดถือวัฒนธรรมแรกอันเกิดจากถนนเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา จนกระทั่งเมื่อเด็กเร่ร่อนได้ถูกมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กดึงออกจากวัฒนธรรมแรกในท้องถนน โดยที่เด็กมีความสมัครใจ ความมั่นใจและมีการฝึก เพื่อนำมาสู่บ้านอุปถัมภ์เด็ก อันเป็นบ้านเปิด (Opened Shelter) เพื่อเป็นที่พึ่งพิงในท่ามกลางบรรยากาศแห่งความรัก ความเข้าใจ ความห่วงใย การให้โอกาส และให้การดูแลเอาใจใส่ ทั้งยังสามารถสอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายทางสังคม มีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน และปรับเจตคติของเด็กให้ดีขึ้น เพื่อต้องการขัดเกลาประสบการณ์จากท้องถนนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งทำให้เด็กสามารถปรับตัวจนเป็นที่ยอมรับจากสังคมในการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในสังคม และเด็กเกิดความเชื่อมั่นในสถานการณ์ของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ทางมูลนิธิได้มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อสังคมชุมชน โดยมีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน เมื่อมูลนิธิต้องขอความช่วยเหลือจากสังคมในด้านต่าง ๆ จึงต้องตอบแทนสังคมในการจัดกิจกรรมหรือโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยเช่นกัน ตามที่มูลนิธิได้มีโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นที่ยอมรับของสังคม อีกทั้งทางมูลนิธิยังมีการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่กิจกรรมเหล่านี้ จึงทำให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นและมีความคาดหวังตามจุดมุ่งหมายของมูลนิธิ จึงยิ่งก่อให้เกิดการยอมรับที่ส่งผลมาถึงเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในความดูแลของมูลนิธิ และเมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในบ้านเปิด เด็กจึงเกิดความรู้สึกที่เขามีบ้าน สภาพและบรรยากาศของบ้านสามารถทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความสนใจดูแลเอาใจใส่ ทำให้เด็กค่อย ๆ ปรับตัวและพัฒนาตนเองไปสู่พฤติกรรมที่ดีขึ้นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในการอยู่ในความดูแลของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กนี้ ทางมูลนิธิได้จัดเจ้าหน้าที่ ซึ่งเด็กเรียกว่า ครู จะเป็นที่ครูมาจากการฝึกอบรมแล้วอย่างดีในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ และจิตวิทยาเด็ก เพื่อเด็กจะสัมผัสได้ถึงความรักความเมตตา และความเข้าใจ ที่มีต่อพวกเขา ตลอดจนกิจกรรมหลากหลายที่ถูกจัดขึ้นในบ้านตั้งแต่การจัดครูเพื่อจะได้ดูแลเด็กอย่างทั่วถึง มีการแบ่งกลุ่มเด็ก กลุ่มละ 12 - 13 คน ต่อครู 1 คน ซึ่งครูของกลุ่มจะมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบทุกเรื่องของเด็กในกลุ่ม โดยทำหน้าที่เสมือน

ผู้ปกครองของเด็ก "แบบพ่อแม่ดูแลลูก" หรือ "ที่ดูแลน้อง" โดยยึดหลักการให้ความเข้าใจ ความอบอุ่น การอบรมสั่งสอน และดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างอย่างใกล้ชิด กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำร่วมกันในกิจวัตรประจำวัน การรับ-ส่งให้เด็กไปและกลับจากโรงเรียน ดูแลการบ้านที่ได้รับจากการครูที่โรงเรียน และสอนพิเศษเพิ่มเติมทุกวิชาให้แก่เด็ก นอกจากนี้ทางบ้านอุปถัมภ์เด็กยังมีการจัดกิจกรรมชมรมต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้ให้แก่เด็ก และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ถูกจัดขึ้นตามความคิดเห็นและการวางแผนจากที่ประชุมเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ ให้เด็กได้รู้จักพัฒนาตัวเขาเอง และสามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ให้เข้ากัน ก่อให้เกิดการปรับตัวในสังคมใหม่ ไปได้ อันเป็นวัฒนธรรมสอง (Second Habitus) ที่เด็กเข้ามาอยู่ในระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นิเทศนาการของเด็กมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีศักยภาพในตนเองมากยิ่งขึ้น เด็กจึงต้องมีการเรียนรู้อย่างมีระบบในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กมล รอดคล้าย (2537) ที่กล่าวว่า ในการส่งเด็กเข้าศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อให้เด็กเร่ร่อนได้รับบริการและมีการพัฒนามากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทางมูลนิธิสร้างสรรคเด็ก มองเห็นความสำคัญของการให้การศึกษาย่างมีระบบในโรงเรียน จึงมีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมโดยการสอนหนังสือ และทำกิจกรรมที่เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นประโยชน์ให้เด็กสามารถมีพื้นฐานพอที่จะเรียนต่อในโรงเรียน ให้เกิดการเรียนรู้อันได้ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมที่เป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนของมูลนิธิ อย่างค่อยเป็นค่อยไป

ในการประสานงานติดต่อโรงเรียนเพื่อนำเด็กเร่ร่อนเข้าเรียนในโรงเรียน มูลนิธิสร้างสรรคเด็กได้ประสานงานติดต่อกับโรงเรียนวัดหลักสี่ เพื่อนำเด็กเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหลักสี่ ที่ว่า ต้องการให้เด็กทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน จึงเปิดโอกาสให้กับผู้ต้องการเข้าศึกษา โดยไม่มีการปฏิเสธใด ๆ นโยบายของโรงเรียนวัดหลักสี่จึงเป็นการตอบรับเด็กทุกคนให้เข้าเรียนในโรงเรียน ดังนั้น ทางมูลนิธิจึงส่งเด็กที่อยู่ในความดูแล ทั้งหมดที่เรียนในระดับประถมศึกษาเข้าเรียนในโรงเรียนวัดหลักสี่ และพบว่า ทางโรงเรียนมีการจัดการและแก้ไขปัญหาการปรับตัวของเด็กเร่ร่อน โดยการจัดครูประจำชั้นของเด็กเร่ร่อนที่มีความเข้าใจยอมรับในปัญหาของเด็กที่มีได้ มีบุคลิกภาพที่ใจดี มีความเมตตา พุดจาไพเราะ อ่อนโยน และเมื่อเด็กถูกเลื่อนชั้นในปีการศึกษาใหม่ เป็นเวลา 2 หรือ 3 ปีแรก คือ ในชั้นประถมปีที่ 1 และ 2 หรือ 3 ทางโรงเรียนจะจัดครูประจำชั้นเลื่อนชั้นตามเด็กขึ้นมาด้วย เพื่อให้เด็กมีความคุ้นเคย

กับครู ไม่ต้องเกิดการสับสนหรือเป็นปัญหาในการปรับตัวบ่อยครั้งของเด็กที่ต้องพบกับครูคนใหม่ ซึ่งในช่วงเวลาระยะแรกเมื่อเด็กมีการปรับตัวกับระบบโรงเรียน กับครู และเพื่อน เด็กยังคงต้องใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่ง จึงไม่เป็นผลดีต่อเด็กที่จะให้เด็กมีการปรับตัวอยู่บ่อยครั้ง และพบว่า การที่เด็กได้อยู่กับครูประจำชั้นคนเดิม ทำให้เด็กมีพัฒนาการและสามารถปรับพฤติกรรมได้ดีขึ้น

ความแตกต่างของวัฒนธรรมโรงเรียน กับวัฒนธรรมของเด็กเร่ร่อน (Cultural Mismatch) เป็นสิ่งสำคัญที่สุด แม้ว่าได้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กได้ระยะหนึ่งและสามารถปรับตัวได้ในระดับหนึ่ง เมื่อต้องเข้าโรงเรียนซึ่งเต็มไปด้วยวัฒนธรรมของการมีวินัย ระบบกฎเกณฑ์ (Norms) ข้อปฏิบัติที่ตรงกัน เร็วรู้พร้อมกัน หลักสูตรที่ตายตัว (Standard Curriculum) และมีครูเป็นผู้กำกับพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน (สมพงษ์ จิตระดับ, 2538) โดยครูเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่อนักเรียนเป็นหลัก พฤติกรรมของครูย่อมมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก ถ้านักเรียนรู้สึกพอใจ สบายอารมณ์ในการกระทำหรือพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อคนและต่อเพื่อน การกระทำของครูนั้นจะช่วยสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน (นราวัลย์ กาญจนะประโชติ, 2524) ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ ในรายละเอียดข้อเท็จจริง และจากผลการวิจัย พบประเด็นหลักที่ควรนำมาอภิปราย คือ เมื่อเด็กเร่ร่อนเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ อย่างไร

ปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ

ปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอน เป็นลักษณะที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อนักเรียนทั้งท่าทาง และวาจาในขณะที่มีการเรียนการสอน พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการชั้นเรียน ใช้เทคนิควิธีการสอนมาผสมผสาน ใช้กิจกรรมการสอนหลายชนิด มีการใช้สื่อประกอบการสอน ซึ่งเป็นสื่อการสอนแบบสำเร็จรูป และสื่อการสอนชิ้นเก่า ตามที่ครูกล่าวว่า "สื่อการสอนที่ใช้ส่วนมากเป็นสื่อเก่าที่ทำแข็งแรงให้ใช้ได้นาน เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาทำ แล้วเดี๋ยวนี้มีสื่อสำเร็จรูปขายเยอะอยู่แล้ว จึงไม่ได้ทำชิ้นใหม่" ในการสอนนักเรียน ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ ในการศึกษาข้อมูลเด็กเร่ร่อน พบว่า เมื่อเด็กเร่ร่อนได้เข้ามาอยู่ในความดูแลอุปถัมภ์ของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กในบ้านอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก อันเสมือนบ้านหลังที่สองสำหรับเด็ก ๆ ที่ประสบปัญหาในหลายลักษณะ

ด้วยกัน จากประวัติการก่อตั้งมูลนิธินี้ เมื่อปี พ.ศ. 2531 บริเวณชุมชนที่มูลนิธิตั้งยังเป็นป่าอยู่ มีบ้านเรือนคนเพียงไม่กี่หลังคาเรือน จึงไม่มีปัญหาในการตอบรับหรือปฏิเสธจากชุมชน แม้ว่าในปัจจุบันได้มีบ้านเรือน อาคารที่อยู่อาศัย ขึ้นมาหนาแน่น มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กเป็นที่ยอมรับในชุมชนนั้น ในลักษณะความสัมพันธ์กับชุมชนแบบการช่วยเหลือพึ่งพากัน ตามที่เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ กล่าวว่า "การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนวิธีหนึ่ง คือ การจัดกิจกรรมหรือจัดนิทรรศการเผยแพร่ให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูลของเด็กคือโอกาสนี้ มีทั้งนิทรรศการ กิจกรรมการแสดงต่าง ๆ ที่ทางมูลนิธิและเด็ก ๆ ร่วมกันจัดทำขึ้น เพื่อให้ชุมชนหรือประชาชนทั่วไปเล็งเห็นในความตั้งใจ ความสามารถ และเป็นคนดีมีคุณภาพ เมื่อได้รับการยอมรับ การให้โอกาสหรือสนับสนุน จากทุกคนในสังคม" เมื่อสังคมยอมรับเด็กเร็วร้อน ทำให้เด็ก ๆ ได้รับความช่วยเหลือในทุกด้าน คนในสังคมให้ความเห็นอก เห็นใจ ซอมรับและเปิดโอกาสให้แก่เด็กเร็วร้อน จึงทำให้เด็กเร็วร้อนได้รู้สึกด้วยตนเองในการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนสังคม ปรับตัวได้ตามความสามารถของเด็กแต่ละคน บางคนปรับตัวได้ดีมาก ทำให้พฤติกรรมของเด็กแสดงออกดี บางคนปรับตัวได้พอสมควร พฤติกรรมของเด็กจึงคงมีลักษณะเดิมอยู่ ต้องใช้ระยะเวลาเพื่อเป็นการปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้นตามลำดับ ในการนำเด็กเร็วร้อนเข้าเรียนในโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติ ทางมูลนิธิมีการเตรียมความพร้อมเด็กเพื่อให้เด็กได้รู้จักปรับตัว เตรียมตัวเข้าสู่สภาพสังคมในระบบใหม่ได้ และเนื่องจากเด็กในบ้านอุปถัมภ์เด็กอยู่ในวัยแรกเริ่มเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ จึงส่งเด็กเข้าเรียนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ขึ้นไป ตามลำดับในระยะแรกเมื่อเด็กเริ่มเข้าเรียน ครูหลายท่าน กล่าวว่า "ตอนเด็กเข้ามาเรียนในโรงเรียนใหม่ ๆ เด็กบางคนไม่สนใจเรียน เด็กยังปรับตัวไม่ได้เท่าที่ควร แม้ว่าจะได้รับการเตรียมความพร้อมในการปรับพฤติกรรมจากทางมูลนิธิมาแล้วก็ตาม ต้องให้ระยะเวลาแก่เด็กอีกระยะหนึ่ง เด็กจึงมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นได้" และพบว่า การจัดชั้นเรียนและห้องเรียนที่เด็กเร็วร้อนอยู่นั้น มีครูประจำชั้นคนเดิมความถี่ขึ้นมาประจำชั้นในปีการศึกษาใหม่ ทำให้ครูประจำชั้นอยู่กับเด็กเร็วร้อนตั้งแต่ชั้น ป.1 ป.2 และ ป.3 เด็กเร็วร้อนมีครูคนเดิม จึงทำให้ครูและเด็กมีการยอมรับซึ่งกันและกันมีความสนิทสนมคุ้นเคยต่อกัน เมื่อระยะเวลาผ่านไป เด็กจึงปรับพฤติกรรมได้ดีขึ้น ในกรณีเด็กเร็วร้อนที่ชั้นเรียนใหม่และพบกับครูประจำชั้นคนใหม่ ทั้งครูและเด็กต้องใช้เวลาปรับตัวต่อกันสักระยะหนึ่งให้เป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน อาจต้องใช้ระยะเวลาเพียงเล็กน้อย หรือ ระยะเวลาานพอประมาณ ซึ่งพบว่า ครูของเด็กเร็วร้อนเป็นครูที่มีความเข้าใจต่อปัญหา สภาพสังคม สภาพสภาวะแวดล้อมของเด็กเร็วร้อนมีการยอมรับต่อพฤติกรรมของเด็กเร็วร้อนได้ ดังที่ครู กล่าวว่า

"เด็กปรับตัวได้ดี ถ้าเราอมรับเขา ดูแลเอาใจใส่ให้ความรักกับเขา" และ ครูอีกท่านได้กล่าวว่า "ตามประจำชั้นเด็กเร่ร่อนมาตั้งแต่ ป.1 จนตอนนี้อยู่ ป.3 มีความคุ้นเคยและเข้าใจกันแล้ว ทำให้ต่างคนต่างปรับตัวเข้าหากันได้ แต่เด็กที่ถูกแยกไปอยู่กับครูประจำชั้นคนใหม่ คงต้องปรับตัวให้เข้ากับครูคนใหม่อีก ซึ่งไม่รู้ว่าเขาจะเข้าใจเด็กหรือเปล่า"

ทั้งนี้ การส่งเด็กเร่ร่อนให้เข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เด็กยังอยู่ในวัยเด็กเล็กสามารถอบรมสั่งสอน สอดแทรกสิ่งที่ดี และขัดเกลาประสบการณ์ที่ดีขึ้น สามารถปรับพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามระยะเวลาที่อยู่ในสังคมระบบใหม่ในโรงเรียนนี้ แม้ว่าเด็กเร่ร่อนสามารถมีการถ่ายปรับเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม จากวัฒนธรรมแรกมาเข้าสู่วัฒนธรรมสองได้ แต่เด็กยังไม่สามารถละทิ้งหรือลืมวัฒนธรรมแรกที่สั่งสมมานาน เด็กจึงยังคงวัฒนธรรมเดิมไว้บ้าง ซึ่งพบว่า ภาษาที่เด็กเร่ร่อนใช้พูด เด็กใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ น้ำเสียงห้วน เสียงดัง ไม่มีหางเสียง ดุด่าพุดตที่หยาบคายนำมาพูดกับเพื่อน และพูดกับครูหรือบุคคลอื่น ๆ โดยไม่มีหางเสียง การมีพฤติกรรมในการแข่งขันของเด็ก ซึ่งตามสัญชาตญาณในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดของเด็กเร่ร่อน ทำให้ต้องมีการแข่งขันเกิดขึ้น เพื่อต่อสู้ให้ได้สิ่งที่พึงประสงค์ในการอยู่รอดของชีวิตที่แวดล้อมไปด้วยภัยอันตรายทั้งปวง จนเมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในโรงเรียน เด็กเร่ร่อนสามารถถ่ายปรับวัฒนธรรมแข่งขันจากเดิมเพื่อความอยู่รอดของตนเองมาเชื่อมโยงปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ โดยการแข่งขันเพื่อเป็นการวางกฎเกณฑ์ให้กับตัวเอง เพื่อต้องการสิ่งที่ดีที่สุด และต้องการความยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในวัฒนธรรมที่สอง อันเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและตั้งใจปฏิบัติให้มีผลการเรียนดี เป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน แต่ในกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมได้ดีนั้น เด็กยังคงมีพฤติกรรมดั้งเดิมในสังคมแบบเดิมในการแข่งขันเพื่อการแข่งขัน ก้าวร้าว และเกเร อยู่บ้างบางพฤติกรรม และพฤติกรรมของเด็กที่ไม่หุ่ยค้อยอยู่กับที่ตามความเคยชินในชีวิตอันอิสระที่เด็กเคยมี เร่ร่อนไปได้เรื่อย ๆ ไม่หุ่ยค้อยอยู่กับที่ในโลกกว้างของชีวิตเด็ก ไม่มีกฎ ระเบียบ วินัย มาสั่งให้เด็กต้องทำในสิ่งต่าง ๆ เขาสามารถที่เดินไปไหนก็ได้ นอนที่ไหนก็ได้ หรือนั่งเวลาไหน แล้วแต่ความต้องการที่เด็กมี แต่เมื่อต้องมาอยู่ในโรงเรียน อันมี กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย มีบริเวณพื้นที่ถูกจำกัดในวงแคบ มีข้อปฏิบัติต่าง ๆ มากมาย ทำให้เด็กไม่เคยชินต่อระบบของสังคมใหม่นี้มากนัก เด็กจึงยังคงมีพฤติกรรมจากวัฒนธรรมแรกอยู่ ต้องใช้ระยะเวลาเพื่อให้เด็กถูกวัฒนธรรมใหม่ค่อย ๆ กลืนหรือเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมเก่าอย่างค่อยเป็นค่อยไป

จากการที่เด็กเร่ร่อนถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อเข้าสู่กระบวนการของการศึกษา และได้รับการพัฒนาศึกษาพอ่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล รอดคล้าย (2537) พบว่า เด็กที่เข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษามีมากขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับจำนวนเด็กเร่ร่อนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นที่ได้รับบริการและการพัฒนามากขึ้นจากหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน เด็กเร่ร่อนจึงถูกการยอมรับจากสังคมและบุคคลในสังคมมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเด็กเร่ร่อนจะถูกการยอมรับจากบุคคลในสังคมใหม่ทั้งสังคมชุมชน หรือสังคมโรงเรียนด้วยตัวของเด็กเอง หรือ ตามนโยบายของทุกฝ่าย พฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกมาก็ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กเร่ร่อน ซึ่งมี ความแตกต่างกันตามความแตกต่างของบุคคล และพบว่า เด็กเร่ร่อนผู้หญิงมีปฏิสัมพันธ์กับครูมากกว่า เด็กเร่ร่อนผู้ชาย เนื่องจากเด็กเร่ร่อนผู้หญิงมีพฤติกรรมทางการเรียนที่ดี เรียนเก่ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี เป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน จนได้รับเลือกให้เป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรม หัวหน้าห้อง และตัวแทนในการร่วมกิจกรรมของห้อง เมื่อเด็กมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี เด็กจึงมีปฏิสัมพันธ์กับครูมาก เด็กจะซักถามหรือตอบคำถามครูได้ เด็กทำกิจกรรมที่ครูจัดให้ และได้รับการเสริมแรงทางบวกจากครูบ่อยครั้ง อีกทั้ง ยังพบว่า เด็กเร่ร่อนผู้หญิงมักชอบเข้ามาอาสาสมัครช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของครูเสมอ จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากครู เด็กเร่ร่อนผู้หญิงจะสามารถปรับพฤติกรรมได้ดี เพราะโดยลักษณะอุปนิสัยของเด็กผู้หญิงทั่วไปจะมีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เกเร หรือ ก้าวร้าวมากนัก แต่เมื่อเด็กอยู่ในสังคมที่ไร้ระบบ ต้องพาชีวิตตนเองให้ออยู่รอดจากอันตรายทั้งปวง ซึ่งเพศหญิง มักจะมีอันตรายอยู่รอบตัวเมื่อต้องการเร่ร่อนในสถานที่ต่าง ๆ ในสภาวะที่ต้องเสี่ยงตลอดเวลา เด็กผู้หญิงจึงต้องมีพฤติกรรมที่ต้องเข้มแข็งหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอัตโนมัติเพื่อเอาตัวรอด จนกระทั่งเด็กได้รับหลักประกันในความปลอดภัยให้ตนเอง และการขาดเวลาพฤติกรรมที่ดีขึ้น เด็กจึงสามารถเปลี่ยนลักษณะพฤติกรรมกลับมาเป็นลักษณะเดิมของเด็กผู้หญิงที่พึงประสงค์ได้ และทำให้เกิดความเห็นใจ การให้ความสนใจ โดยครูจะให้การพูดคุยกับเด็ก ใ้ทราบถึงปัญหาหรือความเป็นอยู่ของเด็กทั้งที่บ้านอุมถัมภ์ และที่โรงเรียน สนับสนุนและส่งเสริมในการเรียน โดยมีการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้เด็กเป็นตัวแทนห้องเรียน หรือโรงเรียนในการทำกิจกรรม มีการเสริมแรง โดยให้คำชมเชย ยกย่องเด็กให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน และให้คะแนน ซึ่งทำให้เด็กเกิดความเชื่อถือ เชื่อฟัง และยอมรับในตัวครู จึงก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเสริมแรงให้เด็กเกิดพฤติกรรมและมีผลการ เรียนที่ดี

สำหรับเด็กเร่ร่อนผู้ชาย พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการเล่นไม่ดี เด็กยังยึดติดกับวัฒนธรรมเดิม โดยมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ทำลายสิ่งของ เกเร และก้าวร้าว หรือ ชอบนั่งคนเดียว มีท่าทางเขื่องขี้ม โฉลย ฉวงฉาดเหม่อลอย เฉื่อยชา ซึ่งในระยะแรกจะพบว่า เด็กเร่ร่อนผู้ชายมีพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นปัญหาของครูที่ต้องหาวิธีแก้ไขพฤติกรรม โดยที่ครูให้ความเข้าใจ ให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อเด็ก โดยที่ครู พุดคุย ทักทาย ไตร่ถามในเรื่องทั่ว ๆ ไป ทั้งเรื่องเรียน และเรื่องที่บ้านอุปถัมภ์ ครูมีสีหน้ายิ้มแย้มเมื่อพูดกับเด็ก พุดจาไพเราะ และการให้รางวัล หรือคำชมเชยเป็นการเสริมแรงเพื่อปรับพฤติกรรมเด็ก การลดระเบียบกฎเกณฑ์ลง มีการยืดหยุ่นในพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น ตลอดจนการขอความร่วมมือจากครูของบ้านอุปถัมภ์ เพื่อหาวิธีหรือแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก จนเมื่อระยะเวลาผ่านไป เด็กจึงมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้นเมื่อเด็กมีระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียนมากขึ้น และทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครูมากขึ้น มีการพุดคุย ถาม-ตอบปัญหา ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น กว่าที่จะให้ครูเป็นฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก อยู่ฝ่ายเดียว

นักเรียนปกติของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ดังบทความเรื่อง "บันทึกภาพการศึกษากรุงเทพมหานคร" โดย ไพรัช อรรถกานนท์ และ พนม ถาวรกิจ (อ้างถึงใน ลาวัลย์ ตัณฑ์สุทธีวงศ์, 2537) ในวารสารการศึกษา กทม. ซึ่งกล่าวว่า นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนมากมีครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักนิยมส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี จึงทำให้เด็กปกติที่เป็นนักเรียนของโรงเรียนมาจากพื้นฐานของครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างไปจากพื้นฐานของเด็กเร่ร่อนนัก เพียงแต่เด็กปกติยังอยู่ในระบบครอบครัวที่มีญาติพี่น้อง มีที่อยู่อาศัยและปัจจัยต่าง ๆ ที่พร้อมเพรียงกว่าเด็กเร่ร่อนที่ออกมาอยู่ในสังคมภายนอกที่ไร้ระบบ ชาติญาติพี่น้อง ไม่มีที่อยู่อาศัย และขาดปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากมาย แต่อย่างไรก็ตามพฤติกรรมของเด็กปกติที่แสดงออกมา เป็นพฤติกรรมพื้นฐานของสังคม สิ่งแวดล้อมและการอบรมของครอบครัว ทำให้เด็กมีพฤติกรรมแตกต่างกัน เด็กบางคนมีพฤติกรรมเรียบร้อย สุภาพ อ่อนโยน พุดจาไพเราะ สนใจและตั้งใจเรียน เด็กบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว เกเร ซึ่งจากความคิดเห็นของครูหลายท่านกล่าวว่าตรงกันว่า "พฤติกรรมของเด็กที่ออกมา ทำให้รู้ถึงสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมรอบตัว และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว บางครอบครัวอบรมเลี้ยงดูได้ดี ทำให้เด็กไม่รู้สึกมีปัญหา ส่วนเด็กที่ถูกครอบครัว

ทำให้รู้สึกมีปัญหาก็ไม่ต่างอะไรกับเด็กเร่ร่อน หรือเด็กบ้านอุปถัมภ์คนอื่น เพราะเด็กพวกนั้นมาจาก เด็กปกติที่ครอบครัวมีปัญหาเหมือนกัน ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า เด็กปกติส่วนหนึ่งไม่มีความแตกต่าง ไปจากเด็กเร่ร่อน ไม่ว่าจะ เป็นความพร้อมของเด็กในปัจจุบันต่าง ๆ เมื่อฐานะทางครอบครัวยากจน ผู้ปกครองเด็กทำงาน มีรายได้น้อยเพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัวที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดและมี สิ่งแวดล้อมไม่ดีเท่าที่ควร พื้นฐานของครอบครัวไม่สมบูรณ์ ผู้ปกครองต้องหาเข้ากินค่า ชาดการ ดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรหลาน บางครอบครัวมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นเฉพาะกลุ่มที่มีฐานะทางครอบครัวยากจนและแตกแยก ทำให้ปล่อยปละละเลยเด็ก อันมีผลต่อ พฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครอสส์ และ บราวน์ (Deutsch and Brown อ้างถึงใน สุวัฒนา แก้วสุวรรณ์, 2532) ว่า ฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัวเป็นเครื่องชี้ถึงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสติปัญญาของนักเรียน เป็นองค์ประกอบให้เด็กเรียนได้ดีหรือไม่ดีด้วย และในการรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียน นั้น จากคำกล่าวของผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ว่า "โรงเรียนมีนโยบายรับเด็กทุกคนที่มาติดต่อ ขอเข้าเรียน" ทำให้ทราบว่า โรงเรียนสามารถรับเด็กเข้าเรียนทุกคน ไม่มีข้อกีดกัน และพบว่า มีนักเรียนมาติดต่อขอเข้าเรียนกลางเทอม ซึ่งมีเกือบทุกเดือน ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ย้ายตามผู้ปกครอง มาจากต่างจังหวัด

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการเรียนของเด็กจึงมีความแตกต่างกันตามพื้นฐานของครอบครัว ที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง เด็กปกติที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียน ให้การส่งเสริมและสนับสนุน มีความพร้อมใน เครื่องอุปโภคบริโภค การเรียน ผู้ปกครองคอยดูแลซักถามและทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของเด็ก ทั้งยังมีการมาพบปะครูเพื่อพูดคุยและต้องการทราบเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก มีการฝากฝังให้ ครูช่วยดูแลเด็กให้ และให้ความร่วมมือกับครูในการแก้ไขปัญหาที่ครูพบในพฤติกรรมของเด็ก จึง ทำให้เด็กมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี มีความตั้งใจ และสนใจในการเรียนดี สามารถร่วมทำกิจกรรม ได้ดี ซึ่งครูให้การยอมรับ พูดคุยและทักทายกับเด็กอย่างเป็นกันเอง และมีการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำ หรือตัวแทนของห้องเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กอยู่ใน เกณฑ์ที่ดี และปานกลาง เนื่องจากเด็กบางคนมีความสนใจ และความถนัดในการเรียนแต่ละวิชา ไม่เท่ากัน ทำให้ผลการเรียนในบางวิชาอยู่ในเกณฑ์ดี และในบางวิชาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งครู

จะมีวิธีแก้ไขในวิชาที่เด็กไม่ถนัดในการเรียนโดยการสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็ก หรือเมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน ผู้ปกครองเด็กจะดูแลสอนพิเศษเพิ่มเติมให้แก่เด็กเอง

สำหรับเด็กปกติ ที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่มีปัญหา ไม่ว่าจะในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะทางสังคมที่แตกแยก ขาดความสนใจและการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ขาดความสนใจในการเรียน ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของครู ของเพื่อน เด็กมีพฤติกรรมที่เกเร และก้าวร้าว คุย หรือ ตะโกนส่งเสียงดัง แกล้งเพื่อน อันเป็นการรบกวนสมาธิการเรียนรู้อุปกรณ์ เด็กไม่ทำแบบฝึกหัดและการบ้านส่งครู หรือในขณะที่ครูสอน เด็กจะนำของเล่นมาเล่นโดยไม่สนใจครูสอน ในบางวันยังพบว่า เด็กจะหนีเรียนไปเที่ยวเล่นข้างล่างบริเวณสนาม หรือออกนอกบริเวณโรงเรียนไปเล่นบริเวณที่วัดหลังสี่ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมเช่นนี้ในระยะแรก พบว่าครูได้วักล่าวตักเตือน และพูดคุยกับเด็กอย่างมีเหตุผล แต่เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมือนเดิม บ่อย ๆ ครั้ง ครูจึงมีการให้อ่านากับเด็กโดยการทำโทษและวางกฎเกณฑ์ต่อเด็ก โดยเมื่อทำโทษด้วยการเช็กโต๊ะ ตี หรือให้มานั่งเรียนหน้าห้องแล้ว หากเด็กยังปรับพฤติกรรมไม่ได้ ครูจะมีการทำโทษที่หนักกว่าเดิม ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ครูกับเด็กตกลงกัน แต่ก็ยังพบว่า เด็กหลายคนที่ยังมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหมือนเดิม ครูจึงวางเฉย และเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก และพบว่า ผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่ไม่ยอมให้ความร่วมมือ ไม่มาพบ โดยอ้างว่า ไม่ว่าง ต้องทำงาน หรือผู้ปกครองของเด็กบางคนที่มาพบแต่ไม่ยอมรับว่า เด็กของตนมีพฤติกรรมเช่นนั้น และกล่าวหาว่า ครูไม่ดูแลเอาใจใส่เด็กของตน

ดังนั้น ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กเกิดความพร้อมในการเรียนรู้อุปกรณ์ของเด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ มีความแตกต่างกัน โดยที่เด็กเร่ร่อนได้อยู่ในความดูแลของมูลนิธิที่มีความพร้อมทางปัจจัยในทุกด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง และที่อยู่อาศัย เด็กเร่ร่อนได้รับปัจจัยการยอมรับและให้ความสนใจจากชุมชนตั้งแต่เล็กไปจนถึงระดับประเทศ การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากบุคคลหลายฝ่าย หลายองค์กร การปกครองที่อยู่ร่วมกันโดยมีบรรยากาศแห่งความรัก ความเข้าใจ การให้การดูแลเอาใจใส่ ห่วงซึ่งกันและกัน และบ้านเปิดอันเป็นที่อยู่อาศัยที่พร้อมเพื่อที่จะรองรับเด็กที่เกิดความสะดวกราบรื่น มีความสมัครใจที่จะอยู่ มีความมั่นใจในความปลอดภัยที่จะเกิดแก่ตัวเด็กเอง ตลอดจนมีบุคคลที่ให้ความรัก ความเข้าใจ ดูแลเอาใจใส่แก่เด็ก และมีการเตรียมพร้อมในการ

เรียนรู้จากกิจกรรมหลากหลายที่เด็กได้รับ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่มีความพร้อมที่เด็ก
 เร่ร่อนได้รับ แม้ว่าเด็กจะขาดความพร้อมในด้านครอบครัว แต่เมื่อเด็กมีปัจจัยเหล่านี้ จะทำให้
 เด็กเกิดการเรียนรู้ สามารถปรับพฤติกรรมของตนเองให้กลับสู่สังคมอย่างประณีตได้ในที่สุด

สำหรับเด็กปกติ แม้ว่าเด็กจะมีปัจจัยที่พร้อมในด้านครอบครัว ซึ่งอาจเป็นครอบครัวที่
 สมบูรณ์ หรือไม่สมบูรณ์ อันรวมไปถึงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของครอบครัว คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ
 ด้านสังคมการแตกแยก หรือการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งหากเด็กปกติมีความพร้อมในด้าน
 ครอบครัวนั้นไม่ได้หมายความว่าเด็กจะมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ หรือสังคมด้วย ครอบครัวแต่ละ
 ครอบครัวมีปัจจัยที่แตกต่างกัน จึงทำให้เด็กมีพื้นฐานทางสังคมที่แตกต่างกัน ในครอบครัวที่มีปัจจัย
 ที่สมบูรณ์ จะเป็นผลมาสู่พฤติกรรมปรับตัวที่ดีของเด็ก แต่ในครอบครัวที่ขาดปัจจัยต่าง ๆ อัน
 เป็นองค์ประกอบของครอบครัวที่สมบูรณ์ ทำให้มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กอันไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้
 เด็กมีปัญหาและผลสุดท้ายจะต้องออกจากระบบครอบครัวไปในที่สุด

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครู เด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ

เมื่อบุคคลอยู่ร่วมกันในสังคม บุคคลต้องมีการปฏิสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับในระบบของ
 สังคม โรงเรียน อันมีบุคคลในสังคม ประกอบด้วย ครู และนักเรียน ซึ่งมีเด็กปกติ และ เด็กเร่ร่อน
 ที่ครูและเด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในสังคมนอกเหนือจากการเรียนการสอน สังคมในโรงเรียนเป็น
 สังคมที่มีความสำคัญต่อเด็กมากที่สุดหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประสบการณ์แก่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่ง
 ต่าง ๆ รวมทั้งได้มีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับบุคคลอื่น ๆ
 โดยการแสดงความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ (ชูพงศ์ ปัญมะวัต, 2534)

ดังที่ได้กล่าวเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติมาแล้วข้างต้นว่า มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กมี
 วิธีการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้สังคมยอมรับเด็กเร่ร่อน เข้าเป็น
 สมาชิกของสังคมส่วนหนึ่ง ทั้งยังมีการดูแลเอาใจใส่ ให้การอบรมสั่งสอน เพื่อขัดเกลาประสบการณ์
 เดิมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำให้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนเป็นที่ยอมรับของสังคมเช่นเดียวกับ
 เด็กปกติที่มีครอบครัวเป็นสมาชิกของสังคมในระดับหนึ่งตามฐานะทางเศรษฐกิจและพื้นฐานทาง
 ครอบครัว ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม จึงเป็นที่ยอมรับของสังคมว่า เด็กปกติได้
 เป็นบุคคลของสังคม ฉะนั้นเมื่อทุกคนอยู่ในสังคมเดียวกันจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ในสังคมโรงเรียน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เริ่มจากครู กับนักเรียน ซึ่งนอกเหนือจากการปฏิสัมพันธ์ที่มีในขณะดำเนินการเรียนการสอนอยู่นั้น ครูกับนักเรียนต้องมีสังคมที่ต้องเกิดปฏิสัมพันธ์กันขึ้น พบว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างครู กับนักเรียน ทั้งเด็กเร่ร่อน และเด็กปกติ เป็นลักษณะการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Personal Behavior) โดยส่วนใหญ่ พบว่า ทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติผู้หญิง มีความสนิทสนม คั่นเคยกับครู ให้ความช่วยเหลือครูในการทำงาน ทั้งงานส่วนตัว และส่วนรวม ซึ่งครูมีความสนิทสนม หุดคุดอย่าง เป็นกันเอง และมีการแบ่งปันสิ่งของเงิน หรือ ขนม เป็นรางวัลต่อความมีน้ำใจในการช่วยเหลือของเด็ก ส่วนครูให้ความช่วยเหลือต่อเด็กเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือทั้งด้านสังคมและด้านการเรียน ซึ่งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติ เป็นเด็กที่มีพฤติกรรมมารเรียนและพฤติกรรมทางสังคมที่ดี นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอีกลักษณะหนึ่ง ระหว่างครู กับ นักเรียน เด็กปกติ ที่มีพฤติกรรมทางสังคม แบบการช่วยเหลือในการเรียนมากกว่าทางสังคม ทั้งครูและเด็ก มีความสัมพันธ์กันในเรื่องการเรียนมากกว่าส่วนตัว ซึ่งหากนอกเหนือจากการเรียน เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนมากกว่า ครู และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลักษณะสุดท้าย คือ ลักษณะเชิงการใช้อำนาจของครูที่มีต่อเด็ก เนื่องจากทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ทั้งพฤติกรรมมารเรียนและพฤติกรรมทางสังคม เมื่อเด็กแสดงออกในรูปแบบก้าวร้าว ต่อต้าน ที่เกิดจากการสั่งสมปัญหาทางพฤติกรรมที่เด็กแยกพฤติกรรมไม่ได้ ในขณะที่เรียนหรือนอกเวลาเรียน เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ครูจึงต้องลดพฤติกรรมด้วยการคุยว่าหรือทำโทษ ในบางกรณีที่สามารถลดพฤติกรรมของเด็กลงได้ และในบางกรณี ครูมีวิธีแก้ไขปัญหาของเด็กด้วยการไม่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งทางท่าทางและวาจา กับเด็กเลย ถือเป็น การวางเฉย และพบว่า สามารถลดพฤติกรรมของเด็กลงได้

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่าง เด็กเร่ร่อนกับเด็กปกติ และเด็กเร่ร่อนกับเด็กเร่ร่อน

เด็กทุกคนย่อมมีเพื่อน ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การที่เด็กได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางอารมณ์ได้ เด็กจะเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (ชูพงศ์ ปัญงะวัต, 2534) และส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กทั้งในวัฒนธรรม อารมณ์ สังคม สติปัญญา บุคลิกภาพและการปรับตัวของเด็ก ในการเข้ากลุ่มเพื่อนของเด็ก เด็กจะเข้ากลุ่มเฉพาะเพื่อนที่มีวัยเคียงกัน พื้นฐานทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพา

ซึ่งกันและกันได้ด้วยดี ซึ่งพบว่าในระยะแรกของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กเร่ร่อนจะมีเฉพาะกลุ่มเด็กเร่ร่อน หรือเด็กบ้านอุปถัมภ์ที่อยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งมีทั้งระดับชั้นเดียวกันและคนละระดับชั้น มีความสนิทสนมคุ้นเคย เนื่องจากเด็กอาศัยในที่เดียวกัน เด็กมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำกิจกรรมที่มูลนิธิจัดให้ร่วมกัน เด็กจะเล่นกับเพื่อน คู่กับเพื่อนที่สนิทสนม แม้ว่าเด็กไม่ได้อยู่ห้องเรียนเดียวกัน แต่เมื่อถึงเวลาพัก เด็กจะเล่น และคุยกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน นอกจากนี้ เด็กยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นพี่และรุ่นน้องที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน และเด็กยังหลีกเลี่ยงที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีปัญหาต่อกัน แม้ว่าจะเป็นเด็กบ้านอุปถัมภ์เดียวกัน

ต่อมา เด็กรู้จักที่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในวงกว้างขึ้น นอกเหนือจากเพื่อนเด็กเร่ร่อนด้วยกัน เด็กเร่ร่อนได้เข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ เด็กเร่ร่อนยังมีเพื่อนเด็กปกติเช่นกัน อีกทั้ง เด็กสามารถปรับตัวให้มีความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ได้ และเด็กปกติเองได้ยอมรับเด็กเร่ร่อนที่มีพฤติกรรมดี จึงทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการพึ่งพาระหว่างกันทั้งด้านการเรียน และทางสังคม เด็กสามารถเข้ากลุ่มเล่น คุย หีบฮิมสิ่งของ แบ่งเป็นสิ่งของต่อกัน ส่วนเด็กทั้งเด็กเร่ร่อนและเด็กปกติที่มีพฤติกรรมเกเร เมื่อมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน และเข้ากลุ่มเดียวกัน พบว่า เด็กผู้ชายเข้าเฉพาะกลุ่มผู้ชาย ไม่สามารถเข้ากลุ่มเด็กผู้หญิง ซึ่งเด็กผู้หญิงจะหลีกเลี่ยงที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กผู้ชาย เมื่อมีปัญหาทะเลาะระหว่างกัน เด็กสามารถปรับความเข้าใจกันได้ อย่างไรก็ตาม พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเกเร และก้าวร้าว ไปเข้ากลุ่มเพื่อนได้ เล่นกับเพื่อน คู่กับเพื่อน จะไม่พบปัญหาที่เด็กเกเร หรือก้าวร้าวกับเพื่อนบ่อนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู ผดุงถิ่น (อ้างถึงใน ธีธัญญา แก้วสุวรรณ, 2525) ที่พบว่า แรงเสริมทางสังคมช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กลงได้ และมีเด็กเร่ร่อนอีกกรณี ซึ่งเด็กมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงในบางเวลา พบว่า เด็กชอบอยู่กับคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนเด็กเร่ร่อนด้วยกันมากกว่าเพื่อนเด็กปกติ

ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยทั่ว ๆ ไป พบว่า พฤติกรรมของเด็กเร่ร่อนที่แสดงออกต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เมื่อเด็กเข้ามาเรียนในโรงเรียน เด็กไม่สนใจในการช่วยเหลือการทำงานหรือกระทำกิจกรรมของส่วนรวม รวมทั้งการไม่แบ่งปันสิ่งของให้แก่เพื่อน แต่เด็กจะเป็นฝ่ายรับจากเพื่อนอยู่ฝ่ายเดียวในการได้รับการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ จากเพื่อนปกติ เช่น ของเล่น ขนม เป็นต้น ในส่วนการให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือการทำงานของส่วนรวม เช่น ในการทำเวรห้องเวรประจำวัน การรักษาสัมบัติของส่วนรวม จัดโต๊ะ กวาด-ถูห้องเรียน จัดมุมหนังสือ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสมบัติของส่วนรวม พบว่า เด็กเร่ร่อนมักหลีกเลี่ยง หลบหนี เมื่อถึงเวลาที่ต้องทำงานนั้น และไม่ดูแลให้ความสนใจในการรักษาสัมบัติที่เป็นของส่วนรวม ทั้งนี้เพราะตามพื้นฐานเดิมของเด็กเร่ร่อน เด็กเป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ เด็กไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบจากส่วนรวมในวัฒนธรรมของเด็ก เด็กมีเพียงการแข่งชิงเพื่อต้องการความอยู่รอดในสังคม เด็กจึงต้องมีความเห็นแก่ตัวเองมากกว่าเพื่อให้ตนเองอยู่ได้ โดยไม่สนใจว่าเพื่อนหรือผู้อื่นจะเป็นเช่นไร และเมื่อเด็กได้มาอยู่ในบ้านเปิดที่มีความเอื้อพร้อมสมบูรณ์ในทุกด้าน เด็กได้รับปัจจัยครบทุกด้านและมีความพร้อม มีความสะดวกสบายกว่าเดิม เด็กยังคงไม่ต้องมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อใด ๆ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และเด็กยังคงเป็นฝ่ายได้รับ เมื่อเด็กต้องการ หรือมีคนนำมาให้อยู่เสมอ จึงทำให้เด็กยังมีพฤติกรรมเดิมจากวัฒนธรรมเดิมที่ไม่ปรับตัวให้ดีขึ้น ซึ่งเมื่อเด็กมาอยู่ในโรงเรียนเด็กต้องมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในส่วนรวม เด็กต้องเป็นฝ่ายรับและฝ่ายให้แก่เพื่อนซึ่งกันและกัน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน จึงทำให้เด็กเร่ร่อนยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปในระยะหนึ่ง ยังพบว่า เด็กเร่ร่อนผู้ชาย ยังมีพฤติกรรมเหมือนเดิม ในขณะที่เด็กเร่ร่อนผู้หญิงสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดีขึ้น ซึ่งเด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่กรมมอบหมายให้อย่างดี ช่วยเหลืองานส่วนรวมได้ดีขึ้น ในการแบ่งปันสิ่งของ ยังพบว่า ทั้งเด็กเร่ร่อนผู้หญิง และเด็กเร่ร่อนผู้ชาย ยังไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีการแบ่งปันแก่เพื่อน นอกเสียจากการมีข้อตกลง หรือการแลกเปลี่ยนต่อกัน